

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Od Visegrádské skupiny k Iniciativě Trojmoří?
Artem Khamidov

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Politologie – politika a média

Bakalářská práce

Od Visegrádské skupiny k Iniciativě Trojmoří?
Artem Khamidov

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023 .....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce doc. PhDr. Ladislavu Cabadovi, Ph.D. za jeho odborné vedení práce. Dále za cenné rady, akademické zkušenosti, čas a vstřícnost při konzultacích.

Obsah

1 Úvod	1
2 Myšlenka Intermarium a Giedroyc–Mieroszewski (ULB) doktrína	5
2.1 Proč je Intermarium důležité pro 3SI?	7
3 Visegrádská skupina a státy V4 ve 3SI	8
3.1 Polsko	8
3.2 Česká republika	10
3.3 Slovensko	12
3.4 Maďarsko	13
4 Projekty Iniciativy Trojmoří a financování Evropské unie.....	14
5 Zainteresované země	17
5.1 USA.....	17
5.2 Velká Británie	20
6 Geopolitické otázky a perspektivy	22
6.1 Rusko.....	22
6.2 Čína	27
7 Závěr.....	30
8 Seznam literatury	35
9 Resumé.....	48
10 Abstrakt	49
11 Přílohy	50

1 Úvod

Po zahájení vojenského konfliktu na Ukrajině se problémy s dostupností energetických zdrojů staly ještě aktuálnějšími. Pro Evropu vyvstala otázka energetické nezávislosti a její bezpečnosti. Problémy tohoto charakteru začaly být v posledních letech po rozpadu Sovětského svazu skutečně obtížné. Vzhledem k mnoha faktorům souvisejícím nejen s energetikou, ale také dopravou i přítomnost výrazného nedostatku investic ve střední a východní Evropě položila základ pro vytvoření Iniciativy Trojmoří (Grgić 2021). Za důležitý důvod pro vznik iniciativy můžeme označit také Rusko a jeho dominantní postavení na energetickém trhu. Co se týče ruské pozice, Evropská unie, konkrétně střední a východní Evropa, nabyla přesvědčení, že závislost na ruských zdrojích činí evropskou bezpečnost zranitelnou. Když budeme věnovat pozornost trendům v ekonomice, můžeme soudit, že infrastrukturní projekty v energetickém sektoru mají každým dnem stále větší vliv na geopolitiku a mohou sloužit jako prostředek manipulace. Takové projekty jsou stále žádanější na pozadí moderních výzev pro energetický trh, kterým se dnešní střeoevropský region potýká.

Subregionální charakter, který se stal převládajícím v zemích s postkomunistickou minulostí, má v posledních 30 letech tendenci zesilovat. Například Visegrádská čtyřka, o které bude také podrobně pojednáno v průběhu psaní této práce, může posloužit jako vynikající příklad toho, kdo a jak v rámci Evropské unie stále formuje spolupráci, takovým příkladem je Iniciativa Trojmoří. Vezmu-li v úvahu historii vzniku Visegrádské skupiny¹, tak formát této spolupráce se objevil, když Československo, Polsko a Maďarsko podepsaly 15. února 1991 deklaraci o spolupráci. Toto setkání se konalo na zřícenině hradu Vyšehrad, což sehrálo určitou symbolickou roli, neboť v roce 1335 se zde konalo setkání králů českého, polského a uherského. Podepsaný dokument vešel ve známost jako Visegrádská deklarace a tři

---

¹ Viz příloha č. 1.

spolupracující státy vytvořily Visegrádskou trojku. V procesu rozvíjení spolupráce prošla jedna ze zemí, konkrétně Československo, vnitropolitickými změnami, které následně rozdělily zemi na dvě nově vzniklé republiky Českou republiku a Slovensko (Rusnák 2002: 102–104). Výsledkem takových změn bylo, že nyní se tato spolupráce nazývá Visegrádská čtyřka. Přesto ve středoevropském regionu vedle Visegrádské skupiny stále existuje prostor pro spolupráci, kterou je 3SI. Přestože je charakter těchto dvou projektů odlišný, stále koexistují, proto tato bakalářská práce nese název „Od Visegrádské skupiny k Iniciativě Trojmoří?”.

Již dříve zmíněná Iniciativa Trojmoří představuje širší spolupráci, která pokrývá nejen střední Evropu, ale širší region. Název tohoto projektu je dán tím, že zasahuje země Baltského, Jaderského a Černého moře, tedy od Estonska po Chorvatsko. Všechny země mají jedno společné, totiž komunistickou minulost; Rakousko je výjimkou, i když ve skutečnosti není Rakousko tak aktivně zapojeno, stále zůstává formálním účastníkem 3SI. Charakteristickým rysem je také jejich členství ve strukturách jako NATO a EU, kde jsou sjednoceni nejen v rámci politických a ekonomických cílů, ale i vojenských. Tato myšlenka poměrně silně rezonuje s polskou myšlenkou Intermarium. To geopolitické myšlení je inspirováno vizí střední a východní Evropy jako federace nezávislých států založené především na etnických principech. Zásadní roli hraje geopolitický význam Iniciativy Trojmoří, protože díky spolupráci středovýchodních států se vytváří takový klín mezi Evropskou unií a Ruskem, nebo, podíváte-li se z historického hlediska, mezi Německem a Ruskem (Kurečic 2018: 99). Protože když se podíváme na hlavní události a konflikty za posledních 100-200 let, všimneme si, že hlavní hrozby pro středoevropské země přicházely z blízkých zemí ze západu a východu, což bylo Prusko (většina jeho území je dnešní Spolkovou republikou Německo) a Ruská říše (území dnešní Ruské federace).

Začneme-li se hlouběji zabývat chápáním myšlenky Intermarium, zjistíme, že v mnoha ohledech vychází z geopolitické vize Polska ve vztahu k jeho sousedům a

jeho bezpečnosti. Tento geopolitický koncept byl vyvinut na konci devatenáctého a na počátku dvacátého století na základě polské politické geografie. Po první světové válce a obnovení polského státu tato koncepce formovala zahraniční politiku Polska v meziválečném období. Jedinečná geografická poloha této země vytvořila určité geopolitické tradice, které zdůrazňují přechodnou pozici mezi západní a východní Evropou (Ištok, Kozárová & Polačková 2018). Již v této fázi můžeme považovat Polsko za jednoho z hlavních účastníků projektu, který má zájem hrát vedoucí roli. Navzdory polským ambicím se Polsko chová jako oddaný člen Evropské unie a NATO. Pro Polsko jsou výše uvedená spojenectví a partnerství nezbytná k zajištění jeho bezpečnosti. Historická zkušenost Polska ve vztahu k Rusku navíc může sloužit jako vysvětlení pro zvláštní poslání Polska v tomto regionu (Bielan 2019).

Při hledání literatury související s tématem této bakalářské práce jsem našel studie přímo související se specifiky geopolitické analýzy v analyzovaném regionu. Zde je příklad článku, který plánuji použít při psaní kapitol o postavení Polska ve střední a východní Evropě: Grgić, G. (2021). TSI as an Exercise in EU's Infrastructure and Energy Diplomacy. The Changing Dynamics of Regionalism in Central and Eastern Europe: The Case of the Three Seas Initiative. *Geopolitics*. Tento druh literatury a rešerše plánuji využívat přednostně, protože jsou zaměřeny čistě na specifika problematiky mé práce. Za zmínku také stojí, že je v mém zájmu používat materiály ze zpravodajských médií, například takové zprávy: Scislowka, M. (2022). Poland demands \$1.3 trillion war reparations from Germany. *Abc News*. Při analýze médií je plánována jejich interpretace v rámci zkoumaného tématu. V rychle se měnící situaci je důležité mít informace a názory politiků a úředníků, kteří zastávají vedoucí pozice ve zkoumaných zemích. Existují také materiály, které přímo souvisejí s analýzou pozic zemí, které jsou mimo iniciativu, ale mohou ji ovlivnit: Morris, D. (2020). The Three Seas Initiative: A European answer to China's Belt and Road? *Lowy Institute*. Dalším příkladem literatury může být případ, kdy se zajímají externí zúčastněné strany, například jak Spojené království vidí určité výhody 3SI pro sebe.

Například toto popisuje Kawczynski, D. v analýze s názvem Three Seas Initiative and the Opportunities for Global Britain.

Mým hlavním cílem v této studii je analyzovat, jak visegrádské země spolupracují v rámci Iniciativy Trojmoří, neboť tyto země mohou mít společné cíle a zároveň si navzájem konkurovat. Zde je třeba říci, že na základě studie chci dospět k pochopení toho, jak se doplňují a konkurují v rámci středovýchodního regionu. Přejdu-li k hlavní otázce studie, označím ji následovně: Jak spolupracují členové Visegrádské skupiny v rámci Iniciativy Trojmoří? Můj koncept je v tom, že se během analýzy zaměřím na tři kritéria pro každou zemi: geohistorický základ, cíle a infrastrukturní příležitosti. Takzvaný geohistorický základ odkazuje na spojení a vztah se sousedními zeměmi, kde se budu zabývat různými aspekty geopolitiky. V „cílech“ se zaměřím na to, jaké výhody může stát získat. Kritérium „příležitosti“ zohlední infrastrukturní a ekonomické aspekty jejich potenciálu, protože dobře rozvinutá infrastruktura a její potenciál jsou pro 3SI zásadní. Na základě daných kritérií je plánováno provedení komparativní analýzy pro porovnání skutečných pozic analyzovaných aktérů.

Tato práce bude rozdělena do dvou částí. Geopolitická analýza je hlavním cílem mé bakalářské práce, proto jsem jedno z kritérií označil jako „geohistorické“, jelikož se budu věnovat historii z pohledu politické geografie. Vzhledem k tomu, že Iniciativa Trojmoří je spíše ekonomickou spoluprací, je samozřejmé, že pro úplné pochopení zmíním realizované a plánované projekty. Tyto údaje mi umožní pochopit rozdíly v zacílení 3SI a V4. V první části také rozeberu vnitřní strukturu Iniciativy. To znamená, že od historického základu přejdu ke konkrétnějším projektům v rámci Iniciativy. Zejména se podívám na myšlenku Intermaria a na to, jak inspirovala Polsko k vytvoření Iniciativy Trojmoří. Dále bych se měl zamyslet nad fungováním zemí Visegrádské skupiny v rámci zmíněné iniciativy. Tato kapitola bude jádrem práce, protože vysvětlí, jaké jsou postoje jednotlivých členů visegrádské spolupráce. Závěr první poloviny práce bude zaměřen na infrastrukturní projekty. V této části se budu

zabývat tím, na co se v zásadě zaměřují finanční prostředky a zdroje zúčastněných zemí V4 v 3SI.

Jak jsem již zmínil, geopolitické faktory budou pro mou práci zásadní, proto považuji za nutné zahrnout do své analýzy externí aktéry, kteří mohou 3SI ovlivnit, a to bude předmětem druhé části práce. Zvážím, jak ostatní účastníci vidí vyhlídky a možné přínosy pro sebe. Tato Iniciativa do značné míry závisí nejen na politické vůli Visegrádu, ale velký význam má i finanční složka. Na základě toho plánuji analyzovat zájmy vnějších aktérů. Přestože všechny země 3SI jsou členskými státy EU, považuji za nutné zvážit, jaký názor má EU, protože oboje je důležité. Z pohledu obecné evropské politiky v prvním případě a ekonomiky v druhém. Do mé analýzy budou zahrnuty také USA a Velká Británie kvůli jejich úzkým vazbám na středoevropský region. Tyto země jsou vybrány na základě toho, že podporují 3SI a mají také dostatek zdrojů na financování a lobbování svých zájmů v rámci 3SI, takže mohou stimulovat průběh tohoto projektu. Později ve druhé polovině se podíváme na země, které kvůli ekonomickým nebo politickým rozdílům mají na Iniciativu opačný pohled. Takovými zeměmi bude Rusko jako nejbližší země, která má určité ambice v tomto regionu dominovat. Další je Čína, která také prosazuje svůj vliv ve světě prostřednictvím vlastního projektu One Belt, One Road. V závěru druhé části shrnu výsledky studie, kde popíšu, k jakému závěru jsem dospěl ohledně současného postavení V4 a jejich vyhlídek v rámci Iniciativy Trojmoří. Tato práce si klade za cíl přinést podrobnější pochopení současných procesů v tomto regionu.

2 Myšlenka Intermarium a Giedroyc–Mieroszewski (ULB) doktrína

Pro analýzu 3SI musím poukázat na historický základ tohoto projektu. Tak či onak byla tato iniciativa inspirována geopolitickou myšlenkou Intermarium. Abych toto své stanovisko argumentoval, věnuji tuto kapitulu historickému kontextu, kde

vysvětlím důležitost toho, jak se vyvíjelo geopolitické myšlení a jak tvoří dnešní integraci ve střední a východní Evropě.

Na evropském kontinentu začalo po první světové válce vznikat mnoho nově vzniklých a samostatných států. Tyto transformace probíhaly především ve střední a východní Evropě. Za hlavní dominantní síly tohoto regionu lze v té době považovat Německo na západě a Rusko na východě. Nové země, které teprve nedávno získaly suverenitu, se přirozeně obávaly dvou mocenských pólů umístěných na dvou stranách. K vyřešení tohoto problému vypracoval polský šéf a první maršál druhé Polské republiky Józef Piłsudski strategický plán spolupráce mezi skupinou států střední a východní Evropy (Cohen 2019). Název projektu Miedzymorze byl zpočátku rozšířenější a později se stal známým pod latinským překladem jako Intermarium. Pro podstatu mého výzkumu je důležité, že rozsah projektu pokrýval několik moří, konkrétně od Baltského moře po Jaderské a Černé moře. V raných fázích projektu Intermarium² Piłsudski zahrnoval území téměř totožné se středověkou polsko-litevskou unií, jako Polsko, Litva, Ukrajina a Bělorusko. Maršál se domníval, že pokud budou tyto státy vzájemně úzce spojeny z hlediska vojenské, ekonomické a politické sféry, pak tato spolupráce posílí pozici Polska na východních hranicích v boji proti sovětské hrozbě (Fedorenko & Umland 2017).

Vzhledem k tomu, že v praxi země takto spolupracovat nechtěly a měly vnitřní problémy, musel Piłsudski svůj plán přepracovat³. Jedním z příkladů takového vnitřního rozdělení byla Litva, která se do projektu nezapojila, protože se bála o svou nezávislost. Józef Piłsudski se postupem času rozhodl přehodnotit geografii svého projektu a rozšířit jej. Nová verze zahrnovala země střední Evropy spolu se skandinávskými zeměmi. Bělorusko a Ukrajina přitom v novém plánu nebyly, protože v té době už byly pod kontrolou komunistů na základě Řižské smlouvy z 18. března 1921, která byla uzavřena po sovětsko-polské válce. V souladu s touto smlouvou si

---

² Viz příloha č. 2.

³ Viz příloha č. 3.

tehdy sovětské Rusko ponechalo území získaná v důsledku druhého dělení Polska (Dąbrowski 1960: 34). Jedním z nejdůležitějších důvodů pro rozšíření geografie o ještě více zemí bylo posílení spolupráce v konfrontaci se Sovětským svazem a Německem. Právě tato velká různorodost zemí a odlišné směry jejich zahraniční politiky zabránily uskutečnění plánů na Intermarium (Tycner 2020).

Piłsudského nápady inspirovaly i Jerzy Giedroyca, který spolu s Juliuszem Mieroszewskim v 70. letech vyvinul doktrínu ULB nebo doktrínu Giedroyce-Meroszewského. Význam těchto tří písmen (ULB) znamená Ukrajinu, Litvu a Bělorusko. Hlavní myšlenkou této doktríny bylo, že vyzývala k obnovení dobrých vztahů mezi zeměmi střední a východní Evropy. Jedním ze zásadních cílů bylo zachování nezávislosti států s postsovětskou minulostí, které se nacházejí mezi Polskem a Ruskem, což se stalo právě zemím zkratky ULB (Polegkyi 2021: 33). Pokud jde o Rusko, doktrína vyzývala k opuštění zvláštního přístupu k němu a rovnému zacházení se všemi východoevropskými zeměmi. Navzdory tomu však doktrína vyzývala i samotné Polsko a Rusko, aby opustily boj o vliv v tomto regionu (Dambrauskaitė, Janeliūnas, Jurkonis & Sirijos Gira 2011: 126).

2.1 Proč je Intermarium důležité pro 3SI?

Po úvodu do historického kontextu budu argumentovat tím, proč lze moderní projekt Iniciativy Trojmoří stále propojovat s myšlenkami Intermaria a politickými základy, které byly položeny ještě na počátku 20. století.

Za důležitý argument z pohledu Polska lze považovat období, kdy se v Polsku k moci dostaly konzervativnější síly. V říjnu 2015 zvítězila v Polsku strana Právo a spravedlnost (PiS). Nová polská politická elita v čele s Andrzejem Dudou se rozhodla změnit kurz zahraniční politiky. Místo prozápadního politického kurzu v té době v Polsku tradičního v mezinárodních vztazích a udržování doktríny, které se polské vedení v té době drželo téměř dvě a půl desetiletí, se rozhodlo rozšířit sféru svého vlivu a přeorientovat se na země druhé verze plánu Intermarium, avšak bez

skandinávských zemí. Hlavním důvodem této reorientace byla ukrajinská krize (Schmidt 2017: 182–184). Ruská intervence a následné posílení pozic v Černém moři si vynutila přehodnocení bezpečnostních obav Polska. Jak jsem uvedl výše, Intermarium se týkalo především kontroly tří uvedených moří (Jaderského, Baltského a Černého). Pro polské vedení to byl jeden ze signálů, že by se mohl znovu obnovit meziválečný pohled na polskou geopolitiku. Druhým signálem bylo, že Evropská unie nereagovala dostatečně důrazně na problémy kolem anexe Krymu, které byly v oficiální západní pozici považovány za agresi ze strany Ruska. Tyto faktory přiměly Polsko znovu vytvořit formát Intermaria, který má moderní alternativu v podobě Iniciativy Trojmoří⁴. Důležité je také zmínit, že v současném formátu 3SI chybí právě vojenská bezpečnostní složka, a to může být jeden z důvodů, který vyvolává nejistotu na straně zbytku účastníků (Soroka & Stepniewski 2019: 24). Tato nová spolupráce je každopádně dost nejednoznačná, protože pokrývá mnoho zájmů různých zemí. Pro můj výzkum je důležité, jak 3SI koreluje se zájmy zemí Visegrádské čtyřky.

3 Visegrádská skupina a státy V4 ve 3SI

3.1 Polsko

3SI z pohledu Polska hraje poměrně důležitou geostrategickou⁵ roli. Například podle plánů Polska a prohlášení vedoucího kanceláře prezidenta Polska Krzysztofa Szczerského není Iniciativa Trojmoří politický projekt, ale pouze se snaží přilákat investice do regionu a rozvíjet podnikání (The official website of the President of the Republic of Poland 2018). Nicméně, pokud je stále možné provádět takové investice a měnit finanční toky, pak dojde v Evropě k ekonomické reorientaci z klasického západ-východ na sever-jih. Takové důsledky přirozeně změní geopolitický obraz nejen pro střední a východní Evropu, která je do značné míry závislá na ruských zdrojích, ale také pro celou Evropu (Soroka & Stepniewski 2019: 26). V nejzákladnějším scénáři by to mělo umožnit snížit závislost ekonomik EU na

---

⁴ Viz příloha č. 4.

⁵ Viz příloha č. 5.

ruských energetických zdrojích, která je pro středovýchodní region Evropy zcela typická kvůli geografické blízkosti k Ruské federaci a její infrastrukturní propojenosti.

Polští politici v tuto chvíli popírají jakékoli spojení mezi 3SI a myšlenkou Intermaria. Polsko argumentuje tím, že Intermarium bylo plánováno jako vojenská aliance, která zahrnovala i skandinávský region, Ukrajinu a Bělorusko, a Iniciativa Trojmoří je čistě ekonomickou spoluprací. Navíc základem Intermaria byla myšlenka konfrontace mezi Německem a Ruskem, kde se Intermarium dokáže bránit, ale v tuto chvíli plní obrannou funkci vojenský blok NATO, který zahrnuje většinu zemí 3SI, a Německo je v tomto bloku stejným spojencem. Dalším argumentem proti Intermariu jako 3SI je postoj některých zemí ve vztazích s Ruskem. Například země jako Rakousko, které nevyvíká aktivní účasti v Iniciativě Trojmoří, a také není členem NATO, ale zároveň má dost velkou energetickou závislost na Rusku (Steiner 2022). A ani čistě geograficky Rusko Rakousko do budoucna neohrožuje, proto je jednoznačně těžké potvrdit, že rakouské vedení bude mít existenčně stejně významné cíle jako Polsko. Druhým příkladem by mohlo být Maďarsko pod vedením Viktora Orbána, které zejména po útoku Ruska proti Ukrajině vetovalo nové sankční balíčky EU a vysvětlilo to svými osobními ekonomickými zájmy (King 2023). Výše použité příklady byly uvedeny proto, aby ukázaly, že cíle zbytku členů 3SI jsou často odlišné od motivů Polska.

Když rozeberu hlavní cíle Polska, zjistím, že Polsko se snaží dominovat ve střední a východní Evropě, což jsem zmínil výše. Podle amerického стратега George Friedmana je na tom Polsko lépe, když je pro USA dobrým spojencem, protože bude potřebovat Spojené státy kvůli jejich technologii (Friedman 2010: 163). To znamená, že je důležité, aby se Polsko stalo takovým speciálním spojencem pro Spojené státy a ukázalo, že Polsko představuje významnou pozici na východním křídle NATO. Více o postavení Spojených států amerických bude pojednáno v kapitole o zainteresovaných externích účastnících. Shrnu-li Polsko, mohu říci, že pro jeho

vedení je to příležitost k posílení pozice nejen v regionu střední a východní Evropy, ale také k posílení vazeb s globálnějším dominantní silou v podobě Spojených států. Polské politické elity přitom znepokojuje příliš měkký postoj k Rusku a jeho možnému ohrožení východní Evropy, proto se Polsko na základě historických zkušeností snaží prosazovat nezávislejší politiku. Tato politika se projevuje rostoucí spoluprací, v níž je Iniciativa Trojmoří pro Polsko spojovacím prvkem střední a východní Evropy, zejména v oblasti infrastruktury a ekonomiky.

3.2 Česká republika

Tato podkapitola je věnována postavení České republiky v rámci Iniciativy Trojmoří. Budu zde analyzovat i aspekty, které se týkají české energetiky, protože tato oblast je z hlediska bezpečnosti v ČR nejcitlivější. Jak jsem argumentoval výše, Polsko je hlavním iniciátorem tohoto projektu, který řeší geopolitické problémy, proto je také důležité zmínit postoj České republiky k polské vizi 3SI. Geografická poloha České republiky a její členství v NATO řeší většinu problémů vojenské bezpečnosti (typické pro všechny země V4). Ale vzhledem k tomu, že ČR je vnitrozemský stát, což znamená, že na rozdíl od Polska nesousedí s mořem, hrají pro Českou republiku významnou roli infrastrukturní projekty, které jsou propojeny s jinými zeměmi. Dále tedy navrhuji zvážit, jak Česká republika vidí tento projekt z hlediska posílení své pozice v ekonomice a energetice.

Začal bych tím, jaké výhody by Česko mohlo přinést Iniciativě Trojmoří, protože z těchto faktorů vyplývají plusy i pro Českou republiku samotnou. Za prvé, Česká republika je poměrně ekonomicky vyspělá země s konkurenceschopnější ekonomikou ve srovnání s ostatními účastníky V4 (World Economic Forum 2019). Mezi silné stránky České republiky patří dobrá úroveň rozvoje průmyslu a služeb (O'Neill 2023). Dalším plusem pro českou ekonomiku je její geografická poloha vůči ostatním zemím Iniciativy Trojmoří ve východní Evropě. Tato poloha je jakýmsi mostem mezi západem a východem. Tento faktor je atraktivní i z hlediska vytvoření

regionálního obchodního centra, z čehož profitují plány EU na posílení hospodářské spolupráce mezi západní a východní Evropou. Pokud vezmeme v úvahu konkrétní projekty, Česká republika se již stihla do projektu 3SI zapojit. Například Baltsko-jaderský železniční koridor, který odkazuje na rozvoj silniční sítě mezi Baltským a Jaderským mořem (3seas 2018a). Tato vylepšení rozvoje logistiky by měla přispět k efektivnějšímu rozvoji obchodu a hospodářského růstu mezi zeměmi této iniciativy. Jak již bylo zmíněno, energetická bezpečnost je prioritou pro 3SI a pro Českou republiku je to také téma současné politiky, kde je diverzifikace hlavním zaměřením. Vzhledem k tomu, že je Česká republika dosti závislá na ruském plynu, musí hledat alternativní zdroje energie (Eurostat 2020). Česká republika v tuto chvíli sází na jadernou energetiku a usiluje o zvýšení úrovně celkové spotřeby energie z jaderných elektráren. Česká republika v roce 2021 odmítla spolupracovat s Ruskem a Čínou v jaderné energetice z důvodů energetické bezpečnosti. Pro dodávku jaderného paliva pro elektrárny Dukovany a Temelín byla vybrána americká společnost Westinghouse Electric Company (Polani 2022).

Možným problémem pro Českou republiku zapojit se do 3SI je však otázka financování. Ačkoli EU a USA poskytly určitou finanční pomoc, hlavním zdrojem investic do projektů jsou samy zúčastněné země. V Česku chápou, že dotace EU jsou pro ekonomiku země také významné. Také Česká republika je dost podezřívavá k polské vizi 3SI jako projektu, který obnovuje bývalou velikost Polska, což České republice nepřináší žádné výhody (Kokot 2017). Dalším možným problémem může být samotná geografie ČR a rozdílná úroveň ekonomiky zemí, které ji obklopují. I když geografická poloha, jak jsem již zmínil, může být výhodou, tento faktor má i druhou stránku. Země sousedící s Českou republikou mají různou úroveň ekonomického rozvoje, což může vytvářet problémy v rozvoji infrastruktury a konektivity mezi zeměmi (László 2022: 98–99).

Iniciativa Trojmoří obecně vytváří příznivé příležitosti pro Českou republiku k posílení její ekonomiky. Pro ČR může tento projekt pomoci přilákat investice a

zlepšit energetickou bezpečnost. Zároveň je také možné udržovat a rozšiřovat spolupráci mezi členskými zeměmi 3SI na vyšší kvalitativní úrovni prostřednictvím infrastrukturních projektů.

3.3 Slovensko

Účast Slovenska v 3SI má obdobný význam jako pro výše popsanou Českou republiku. Země sdílí podobnou geografickou polohu a Slovensko je také členem V4. Účast Slovenska v 3SI je přirozeným rozšířením jeho členství ve V4, neboť obě organizace mají podobné cíle v oblasti posilování středoevropského regionu jako geopolitického celku. Slovensko má také docela příznivou geografickou polohu, zejména z energetického hlediska. Poloha území Slovenska umožňuje této zemi hrát důležitou roli tranzitu ruského plynu do zemí západní Evropy. Tento faktor je poměrně důležitý pro zahraniční politiku Slovenska, které je ve vztahu k ruské zahraniční politice opatrnější ve své rétorice. Za zmínku také stojí, že Slovensko je dosti závislé na ruském plynu (Statista Research Department 2022). Na základě toho mohou pro Slovensko projekty Iniciativy Trojmoří pomoci diverzifikovat energetický sektor.

Z hlediska projektů se Slovensko již zapojilo do projektů 3SI. Jedním z takových příkladů by byla výstavba terminálu na zkapalněný zemní plyn (LNG) v Chorvatsku (3seas 2018b). Slovensko rovněž přispělo k rozvoji severojižního koridoru (3seas 2020a). Dá se říci, že tyto projekty jsou zaměřeny na zvýšení konkurenceschopnosti slovenské ekonomiky a také na zlepšení obchodních vztahů s ostatními zeměmi regionu. Současná prezidentka Slovenska Zuzana Čaputová podpořila myšlenku Iniciativy Trojmoří i na summitu 3SI v roce 2020, kde zdůraznila důležitost a nezbytnost projektů v oblasti evropské integrace (3seas 2020b).

Kromě výhod, které jsem zmínil pro Slovensko, je zde také řada faktorů, které vytvářejí problémy. V první řadě jde o obecnou kritiku, která směřuje k tomu, že Iniciativa Trojmoří rozděluje Evropskou unii, což je pro Slovensko obzvlášť akutní.

Slovensko se hlásí k evropské integraci a je také součástí eurozóny, na rozdíl od všech ostatních zemí V4 (EU Nedatováno). Totéž řekl v roce 2017 premiér Robert Fico, že Slovensko nebude riskovat spolupráci s EU ve prospěch V4 ani jiné regionální spolupráce ve střední Evropě (Cabada 2018: 176). To poměrně silně rezonuje s tím, že Slovensko spíše spoléhá na spolupráci s Evropskou unií než s myšlenkami Polska v 3SI. Z toho mohu usoudit, že pro Slovensko jsou priority na více celoevropské úrovni v rámci EU než ve středoevropském regionu. Za druhé, Slovensko prosazuje politiku vyvažování mezi Evropskou unií a Ruskem (Buchlákova 2015). Pomáhá také udržet si důležitou roli tranzitu, ale taková politika vůči Rusku je samozřejmě přesným opakem cílů Iniciativy Trojmoří v oblasti energetiky. Pro Slovensko každopádně 3SI nabízí významné příležitosti v oblasti energetické bezpečnosti a ekonomického růstu, kde jsou vzájemné cíle posílení regionální spolupráce.

3.4 Maďarsko

Maďarsko je také zemí, která je obklopena jinými zeměmi a nemá přístup k moři, a proto hledá alternativní spojení pro zásobování energií diverzifikací přepravních tras. Vhodnou platformou pro tyto účely může být 3SI. Maďarsko je z pohledu závislosti na vnějších dodávkách poměrně aktivním dovozcem ruského plynu (Oltermann 2022). Tato pozice závislosti je v EU kontroverzní (Gulyas 2022). Na základě podobné pozice svých partnerů z V4 jako Česká republika a Slovensko má Maďarsko podobné cíle s 3SI v oblasti geopolitiky. Za prvé jde o snížení závislosti na Rusku a za druhé o posílení integrace s EU, kde středovýchodní region Evropy slouží jako integrační partneři.

Z hlediska ekonomiky se Maďarsko, stejně jako Polsko, zaměřuje na rozvoj v digitalizaci regionu, kde se do popředí dostává kybernetické nebezpečí a rozvoj 5G sítí (Vári Nedatováno). Kybernetická bezpečnost je také prioritní oblastí Iniciativy Trojmoří. Maďarsko je také členem již zmíněných železničních projektů Via Carpatia a Rail-2-Sea, které mají za cíl zlepšit komunikaci mezi přístavy Gdaňsk a Constanta v Rumunsku (3seas 2018c; 3seas 2018e). Maďarsko také hodlá postavit plynovod,

který spojí všechny země V4, což by mělo přirozeně zvýšit energetickou bezpečnost země i 3SI jako celku (3seas 2020a).

Účast Maďarska v projektu však také nevyřešila problémy, které jsou často spojovány s dnešní maďarskou vládou. Týká se to především úzkých vazeb s Ruskem, což vyvolává obavy u partnerů v EU. Také odklon současné maďarské vlády od demokratických hodnot a lidských práv připravil Maďarsko o status demokratického státu (Bergmann, Toygür & Svendsen 2023: 2–3; Rankin 2022). Ale maďarští politici podporují 3SI i přes všechny vnitřní neshody s regionálními partnery. Například maďarský prezident János Áder řekl, že Iniciativa Trojmoří by mohla být klíčovým prvkem jak v krátkodobých plánech obnovy, tak v dlouhodobých ekonomických strategiích. Zdůraznil také význam této iniciativy pro energetickou bezpečnost a hospodářský růst Maďarska (3seas Nedatováno). Maďarský ministr zahraničí Péter Szijjártó také zdůraznil strategický význam iniciativy pro region a uvedl, že 3SI je platformou pro praktickou spolupráci v oblastech energetiky, dopravy a digitalizace, které jsou klíčové pro náš ekonomický rozvoj (Hungary Today 2021). Maďarsko je tedy odhodláno aktivně posilovat a rozvíjet svou spolupráci v rámci 3SI a pracovat na rozvoji regionu střední a východní Evropy. I přes problémy s demokratickými hodnotami mohu konstatovat, že zájmy Maďarska jsou v širokém souladu s hlavními prioritami Iniciativy Trojmoří (energetická bezpečnost, rozvoj dopravních cest a investice do ekonomiky).

4 Projekty Iniciativy Trojmoří a financování Evropské unie

Evropská unie aktivně podporuje Iniciativu Trojmoří, protože ji považuje za důležitou pro hospodářský potenciál a integraci. 3SI se týká především zemí, jejichž ekonomiky jsou považovány za postkomunistické, a proto je úroveň ekonomického rozvoje zemí partnerů v rámci iniciativy poněkud nižší než zemí západní Evropy. Zejména vezmeme-li v úvahu křehkou pozici zemí střední a východní Evropy ve

vztahu k energetice, a proto ji EU považuje za důležitou z hlediska investic do diverzifikace zdrojů energie (European Commission Nedatováno). Integrační faktor je také významný, protože většina zemí Trojmoří je relativně čerstvými členy EU ve srovnání se západní Evropou, protože Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko a Slovinsko přistoupily 1. května 2004 (European Central Bank 2004). Podpora EU pro 3SI má především formu financování z fondů, přičemž EU poskytuje finanční prostředky na řadu projektů a iniciativ v rámci 3SI. Účelem této kapitoly je analýza projektů 3SI a zdrojů financování.

Jedním z důležitých zdrojů financování Iniciativy Trojmoří EU jsou Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF). Tyto fondy poskytují finanční podporu projektům, které se zaměřují na rozvoj dopravní infrastruktury, energetické účinnosti a digitální ekonomiky. ESIF již vyčlenil přibližně 13 milionů EUR na projekty územní spolupráce v roce 2021 mezi Rakouskem a Maďarskem a Českou republikou a Polskem (European Commission 2023: 18). EU rovněž poskytla investice do 3SI prostřednictvím řady dalších programů, včetně nástroje Connecting Europe Facility (CEF). V roce 2018 CEF vyčlenil kolem 27 miliard eur na projekty Iniciativy Trojmoří, které souvisejí s dopravním sektorem, energetikou a digitální infrastrukturou (Congressal Research Service 2021). Kromě výše uvedených fondů EU zřídila také Three Seas Investment Fund (3SIIF), jehož cílem je rovněž podpora a realizace infrastrukturních projektů v odvětví dopravy, digitalizace a energetiky. Předpokládá se, že fond bude moci investovat do projektů v hodnotě až 100 miliard eur (BGK nedatováno).

Jedním z příkladů účasti EU v 3SI je také ropný a plynárenský terminál v přístavu Ploče v Chorvatsku. Tento projekt se týká výstavby moderního kotviště pro přepravu ropy a zkapalněného ropného plynu. V současné době fondy EU investují do tohoto projektu asi 25 milionů eur (3seas 2018d). Tento projekt se jeví jako velmi důležitý krok k modernizaci a vytvoření velkých infrastrukturních spojení v regionu a rozvoji hospodářské spolupráce. Dalším příkladem je projekt Baltic Pipe, jehož

cílem je zlepšit energetickou bezpečnost a diverzifikovat dodávky plynu do regionu střední a východní Evropy. Cílem tohoto projektu je to, že vznikne infrastruktura, která propojí Polsko s Norskem přes Dánsko, odkud bude plyn dodáván. Tento projekt je financován nejen z EU, ale také z Polska. Celkové náklady na projekt k roku 2022 jsou 1,6 miliardy eur, přičemž financování z EU se odhaduje na téměř 266,8 milionu eur. Většinu nákladů na tento projekt by mělo pokrýt samotné Polsko (Shah 2019).

Kromě obecné strategie EU týkající se 3SI se zamyslím nad tím, jak se na tuto iniciativu dívají představitelé EU v zásadě ohledně střední a východní Evropy, kde Ursula von der Leyen bude političkou vybranou pro analýzu kvůli své pozici předsedkyně Evropské komise. Jak jsem analyzoval výše, některé země v V4 mají problémy s právním státem, jako například Maďarsko. Ještě jeden faktor lze zmínit, a to spíše konzervativní agendu střední Evropy ve srovnání se západní Evropou (Wike et al. 2019). To přirozeně ovlivňuje jednotu a integraci v rámci EU. Například pro mě bude také důležité vzít v úvahu skutečnost, že Ursula von der Leyen, jejíž vítězství záviselo na euroskeptických europoslancích a stranách, jako je polská vládnoucí strana Právo a Spravedlnost (PiS), poměrně jasně odkazuje na problémy právního státu ve stejném Polsku a Maďarsku. Nicméně také poznamenala, že „všichni se musíme naučit, že naším cílem je plný právní stát, ale nikdo není dokonalý!“. Kromě toho také poukázala na to, že přílišná debata pouze štěpí evropské společnosti, kde také zmínila, že „v zemích střední a východní Evropy panuje pocit, že nejsou plně akceptovány“ (Weise 2019). Pro moji analýzu je důležité věnovat pozornost skutečnosti, že i přes možné vnitřní problémy zemí účastnících se 3SI je v tuto chvíli pro EU důležitější pokračovat v integraci a spolupráci prostřednictvím investic v regionu, neboť Evropská unie vnímá konzervativní agendu ve střední Evropě jako dočasnou nebo jako nepodstatnou chybu na cestě integrace. Z toho můžeme usoudit, že malá ideologická odchylka střední Evropy nezabrání EU v další podpoře 3SI.

Shrneme-li tuto kapitolu, co mohu říci, je to, že finanční podpora EU pro projekty⁶ Iniciativy Trojmoří podtrhuje význam této iniciativy na celoevropské úrovni. EU sdílí podobnou vizi s 3SI o budoucnosti evropského rozvoje. Lze shrnout, že názor EU na Iniciativu Trojmoří je následující: zmíněné cíle 3SI jako regionální soudržnost a provázanost, které vycházejí z rozvoje infrastruktury a projektů v oblasti energetiky, dopravy a digitalizace, posilují nejen regionu střední a východní Evropy, ale celé EU.

5 Zainteresané země

Po zvážení tzv. interních faktorů a toho, jak interně funguje Iniciativa Trojmoří, kde jsem se zaměřil na analýzu zemí V4, si myslím, že je důležité analyzovat i externí zainteresané strany. Proč mluvím o vnějším? Jednak jsou to země, které nejsou zahrnuty v Evropské unii a ani 3SI, a jednak jsou účastníky v tom smyslu, že mají na této iniciativě své zájmy a jsou také jejími podporovateli. V této kapitole navrhuji analyzovat USA a Spojené království jako země, které mají své vlastní geopolitické cíle, a to, jak spolupracují s Iniciativou Trojmoří.

5.1 USA

Pro Spojené státy je Iniciativa Trojmoří předmětem zájmu od roku 2016, tedy od svého vzniku. Zvláště se to ukázalo, když Donald Trump přijel na summit 3SI a vyjádřil svou podporu v roce 2017 (Ferenc 2017). Přirozeně lze říci, že pro americkou stranu představuje 3SI další příležitost, jak čelit vlivu Ruska a Číny ve střední a východní Evropě. Za zmínku také stojí, že USA byly vždy aktivním účastníkem a spojencem v regionu, na který se vztahuje Iniciativa Trojmoří. Zájem a reálná akce ze strany Spojených států vzrostly zejména po pádu komunistických režimů v regionu (Fried, Wisniewski, Forsthuber & Kudzko 2019: 12). Pro Spojené státy je také cílem tento region ekonomicky a z hlediska bezpečnosti posílit, proto vidí 3SI jako příležitost k prohloubení spolupráce s tímto regionem (Dinic 2020).

---

⁶ Viz příloha č. 6.

Jedním z nejviditelnějších způsobů, jak USA hrají aktivní roli v podpoře 3SI, jsou zdroje financování. Spojené státy oznámily, že poskytnou 300 milionů dolarů na podporu rozvoje infrastruktury a projektů v regionu. Tento záměr oznámily v roce 2021, kdy skupina členů Kongresu z obou stran vyzvala Bidenovu administrativu, aby pokračovala ve slíbené finanční podpoře předchozí administrativy pro Iniciativu Trojmoří (Kim 2021). Pro Spojené státy je také poměrně akutní problém, že členské země 3SI jsou dosti závislé na ruském plynu, takže Spojené státy podporují projekt výstavby LNG terminálu v Świnoujście v Polsku. Tento terminál by měl usnadnit dovoz zkapalněného zemního plynu ze Spojených států, takže pro Spojené státy je o tento projekt kromě geopolitického zájmu i zájem komerční (Reed 2019). Ještě v březnu 2019 schválil americký Kongres Evropský zákon o energetické bezpečnosti a diverzifikaci, který zahrnuje podporu pro různé infrastrukturní projekty v regionu střední a východní Evropy (Murphy 2019). Takové zákony Spojených států naznačují, že spolupráce s evropskou energetikou tváří v tvář takovým projektům, jako je Iniciativa Trojmoří, patří mezi priority americké zahraniční politiky.

Vezmeme-li země V4, tak Spojené státy mají poměrně úzké historické vazby zejména na Polsko, které se snaží být jednou z hlavních partnerských zemí ve vojenské alianci v rámci NATO. Proto také stojí za zmínku, že kromě poskytování podpory podepsaly Spojené státy v roce 2019 s Polskem memorandum o porozumění a spolupráci při rozvoji jaderné energetiky (Swiecicki 2019). To může být dalším důkazem toho, že rozsah amerických zájmů pokrývá mnoho oblastí energetiky v Evropě. Spojené státy také vyjadřují podporu Baltic Pipe (plynovodu, který spojuje Polsko s Norskem a Dánskem). Podporu rozvoje a výstavby tohoto plynovodu lze vysvětlit také tím, jak Spojené státy aktivně kritizují myšlenku fungujícího Nord Streamu 2. Tento plynovod by v budoucnu zvýšil závislost Evropy na ruském plynu, takže Spojené státy začaly uplatňovat politiku sankcí vůči společnostem, které se podílejí na výstavbě Nord Stream 2 (Energy.gov 2020; DW 2020). Můžeme tedy říci,

že z pohledu USA je 3SI vnímáno jako způsob, jak diverzifikovat zdroje energie a snížit ruské dodávky.

Kromě ekonomických výhod sledují Spojené státy také své vlastní geopolitické cíle, které lze označit spíše za prioritu. Posílení pozice v regionu střední a východní Evropy může umožnit vytěsnit ruský vliv a přesměrovat finanční toky směrem do Spojených států. Investováním do projektů, které také poskytují ziskové příležitosti pro americkou ekonomiku a zvyšují poptávku po amerických zdrojích. Za zmínku stojí jeden z výroků amerických politiků vyjadřujících podporu Iniciativě Trojmoří. V září 2020 vystoupil americký ministr zahraničí Mike Pompeo na virtuálním summitu 3SI v Tallinnu a poukázal na důležitost energetické a ekonomické iniciativy pro země střední a východní Evropy (U.S. Embassy in Estonia 2020). A v listopadu 2020 Michael Carpenter, který v té době působil jako poradce zahraniční politiky nově zvoleného amerického prezidenta Joea Bidena, hovořil o tom, že ve Spojených státech existuje mezi dvěma hlavními stranami určitá shoda ohledně podpory Iniciativy Trojmoří. Poznamenal také, že by to byla dobrá alternativa pro čínský projekt One Belt, One Road (Gosling 2020). Kritika vůči USA se může týkat toho, že vývoz plynu z USA je výhodnější pro Spojené státy než pro země 3SI. A může se objevit i kritika, která souvisí s tím, že se Spojené státy příliš soustředí na konfrontaci s Ruskem, protože některé evropské země, jako například Maďarsko, mají s Ruskem poměrně stabilní vztahy a ne vždy aktivně podporují sankce proti Rusku ani po začátku války na Ukrajině (Diss 2022).

Po analýze pozice a vize americké strany k Iniciativě Trojmoří mohou říci, že Spojené státy tuto iniciativu vnímají pozitivně. 3SI pomáhá rozvíjet ekonomické vztahy mezi Spojenými státy a zeměmi účastnicími se této iniciativy. 3SI také splňuje geopolitické cíle Spojených států vytlačit ruský a čínský vliv, zejména v energetickém sektoru. Ale přes veškerou poskytnutou podporu jsou kontroverzní body, kdy USA budou muset najít kompromis s některými zeměmi EU, aby nevytvářely napětí a nezasahovaly do rozvoje spolupráce.

5.2 Velká Británie

Při pohledu na Spojené království v kontextu této analýzy stojí za zmínku, že stejně jako USA je Spojené království aktivním zastáncem 3SI. Proč je ale pro mou práci zajímavá pozice Velké Británie? Protože tato země i po vystoupení z Evropské unie zůstává významným hráčem v geopolitice střední a východní Evropy. Takový soud lze učinit na základě toho, jak se britští politici aktivně zapojují do podpory Ukrajiny ve válce s Ruskem. Například bývalý britský premiér Boris Johnson byl poměrně ostrý ohledně ruské agrese na Ukrajině ve srovnání s jinými evropskými politiky, jako je Emmanuel Macron (Elgot, Stewart & Allegretti 2022; Chatterjee & Murphy 2023). Tato skutečnost je zajímavá tím, že Spojené království neleží geograficky blízko Ruska a není členem EU, ale přesto se aktivně podílí na politice střední a východní Evropy. V této podkapitole rozeberu, jak Spojené království vidí své cíle a příležitosti v rámci Iniciativy Trojmoří.

Za prvé, Spojené království má v současnosti svou vlastní strategii Global Britain, což je strategie k posílení pozice Británie ve světě prostřednictvím prohlubování spolupráce s transatlantickým regionem. Právě 3SI je z pohledu plánů UK pro tento úkol vhodný. Spojené království má zájem na posílení vazeb s regionem střední a východní Evropy, které budou po Brexitu ještě důležitější (Kawczynski, Byczynski, Derewenda & Lissak 2021: 8–9). Mezi cíle Spojeného království proto patří zlepšení konektivity a rozvoj infrastruktury v regionu 3SI. Velká Británie má rovněž zájem na podpoře rozvoje energetické infrastruktury a bezpečnosti v regionu a také na modernizaci v oblasti digitalizace a kybernetické bezpečnosti. Účast Spojeného království zahrnuje také finanční podporu ve výši 10 milionů eur. Tuto částku investovala britská mezinárodní společnost Amber Infrastructure Group do investičního fondu iniciativy Trojmoří, který se zaměřuje na prioritní oblasti, jako je doprava, energetika a digitální infrastruktura (Kochis 2021).

Z geopolitického hlediska vidí Spojené království 3SI, stejně jako USA, jako důležitou spolupráci, která může pomoci prohloubit vazby s regionem a zvýšit bezpečnost. Mezi geopolitické úkoly by měla patřit i konfrontace s Ruskem ve střední a východní Evropě, která je aktuální zejména pro V4 a pobaltské země (Knack 2017: 20–21). Proto mohu na základě analýzy říci, že dalším důvodem pro udržení užší spolupráce Spojeného království se zeměmi 3SI je posílení role NATO, kde lze Iniciativu Trojmoří vnímat jako dodatečné posílení obranné kapacity zemí Evropy.

Dalším dobrým příkladem toho, jak Spojené království posiluje spolupráci se střední a východní Evropou, je spolupráce mezi Spojeným královstvím, Polskem a Ukrajinou. Zejména v případě Polska hraje Velká Británie významnou roli v posilování vojenského potenciálu polské armády. Tento formát spolupráce se objevil relativně nedávno jako způsob, jak čelit ruské agresi ve východní Evropě (Chuter 2021). Pro Spojené království je to příležitost soutěžit v Evropě s USA a Německem. V případě Německa je Polsko nespokojeno s tím, že Německo je vůči Rusku příliš měkké, zejména pokud jde o Nord Stream 2, který činí evropskou energetiku zranitelnější (The Foreign Policy Council 2022). Proto je i z pohledu geopolitické vize zahraniční politiky střední a východní Evropy Velká Británie blíže než ostatní evropské státy, a to jí umožňuje zaplnit „vakuum“ politického vlivu, který je zaměřen na východní evropskou bezpečnost. Spolupráce tohoto typu, kterou iniciovala nejen Velká Británie, ale i země střední a východní Evropy, ukazuje na vzájemnou potřebu spolupráce, neboť pro Británii je to příležitost k posílení pozice a „háčku“ v Evropě po Brexitu a pro země 3SI je to přítomnost dalšího partnera s velkými zdroji, který na rozdíl od jiných západoevropských zemí sdílí obavy a potřebu vybudovat vojenské a infrastrukturní kapacity v reakci na agresivní politiku Ruska.

Shrneme-li hodnocení Spojeného království a jeho účast v 3SI, můžeme říci, že pro Spojené království je tato iniciativa důležitým aspektem jeho strategie prohlubování interakce se zeměmi střední a východní Evropy. Země se zaměřuje

především na vojenskou spolupráci s regionem, rozvoj infrastruktury a energetickou bezpečnost, což je v souladu s cíli iniciativy, a poskytuje jí nejen významný zdroj financování, ale i politickou podporu. Je však třeba poznamenat, že názor britských politiků na Iniciativu Trojmoří se může časem změnit, zejména ve světle změny vztahu Spojeného království k EU po Brexitu. Problémy mohou nastat i v důsledku toho, že Spojené království prosazuje politiku spolupráce se zeměmi 3SI, které tvoří formáty regionální spolupráce fungující bez účasti EU. To má potenciál vytvářet rozdělení, která jsou spojena s jednotou v rámci EU.

6 Geopolitické otázky a perspektivy

Po přezkoumání vnitřní analýzy Trojmoří a externích zainteresovaných zemí navrhuji popsat geopolitické bariéry, které se mohou objevit během realizace plánovaných projektů. Na základě předchozích kapitol lze pochopit, že pro každého zainteresovaného účastníka je 3SI cestou k posílení svého vlivu v regionu střední a východní Evropy. Za zmínku však stojí skutečnost, že naprostá většina zemí, které podpořily Iniciativu Trojmoří, vyjádřila svůj záměr vytěsnit ruský monopol na energetické zdroje a oslabit jeho vliv v regionu. Druhá otázka se bude týkat Číny, která aktivně investuje v zemích střední a východní Evropy, takže pro mou analýzu bude také důležité posoudit její dopad na 3SI. Na základě tohoto stavu lze říci, že geografie a externalita hrají pro 3SI důležitou roli, takže je zřejmé, že se najdou aktéři, kteří si v realizaci iniciativy budou konkurovat. Proto v této kapitole analyzuji geopolitické výzvy pro 3SI, které přicházejí z Ruska a Číny, kde se Rusko jeví nejen jako geograficky zřejmý protivník, ale také jako ideologický a kde Čína představuje výzvu v oblasti ekonomiky a technologií.

6.1 Rusko

Pokud obecně přistupujeme ke geopolitické analýze se zaměřením na Rusko pro 3SI, pak stojí za to uvažovat o geopolitické strategii Ruska v širším smyslu, a ne pouze úzce v rámci Iniciativy. To je nutné, protože Rusko střední a východní Evropu

dlouho považovalo za sféru svého vlivu. Lze to vysvětlit tím, že Rusko se zdráhá uznat suverenitu střeoevropských zemí, zejména ve vojenské sféře, protože Rusko také zvlášt' nechce uznat bývalé sovětské satelity za členy NATO. Ruské imperiální myšlení je založeno na představě, že země jako Česká republika a Polsko, a především Ukrajina, jsou logickým pokračováním sféry vlivu Ruska, která je zase spojena s dominantním postavením bývalého Sovětského svazu (Kučerová 2015: 70). Plánují také zahrnout do analýzy zdroje ruského původu jako doplněk, ale ne jako hlavní, protože to umožní vysledovat narativ a lépe porozumět ruské vizi geopolitiky.

Stojí za to začít tím, že Rusko tradičně udržuje poměrně stabilní vztahy s některými zeměmi 3SI. Mezi tyto země patří Slovensko, Rakousko a Maďarsko. Obecně je spolupráce založena na dodávkách energetických zdrojů. Iniciativu Trojmoří lze proto vnímat jako způsob, jak diverzifikovat ekonomické a politické vazby regionu a potenciálně snížit jeho závislost na Rusku. Ruský odpor vůči 3SI lze spatřovat v jeho pokusech omezit potenciální realizaci této iniciativy. Rusko se například snažilo prosazovat vlastní projekty energetické infrastruktury v regionu. Jedním z takových příkladů by byl plynovod Nord Stream 2, který by Rusku umožnil obejít ukrajinský tranzit a dodávat plyn přímo do Německa (Kardaš 2019: 32–34). To by umožnilo posílit kontrolu nad evropským trhem s plynem. Rusko se také snažilo rozdělit členské státy 3SI nabídkou ekonomických pobídek zemím v jihovýchodní Evropě, které se iniciativy neúčastní, jako je Srbsko (McBride 2022).

Existuje několik důvodů, proč je Rusko proti 3SI. Za prvé, tato iniciativa má potenciál snížit ekonomický vliv Ruska v regionu, zejména v energetickém sektoru. Tento důvod označím za hlavní, neboť se zde prolínají zájmy mnoha zemí, neboť pro Spojené státy je to zájem o dodávky jejich plynu, pro Rusko o dodávky jeho plynu a pro země střední a východní Evropy je to zájem o diverzifikace těchto dodávek. Proto je hlavním cílem Iniciativy Trojmoří podporovat rozvoj alternativních zdrojů energie, jako je zkapalněný zemní plyn, které by mohly konkurovat ruské dominanci v regionu. Zaměřil bych se ale na energetický sektor, kde doporučuji článek ruského

autora Andreje Konoplyanika, který analyzuje Iniciativu Trojmoří jako nástroj zahraniční politiky USA ke kontrole evropského energetického trhu. V podstatě všechny teze tohoto článku se týkají skutečnosti, že 3SI je americko-evropský projekt, který se snaží odříznout Rusko od Evropy, protože klasické schéma dodávek plynu východ-západ bude nahrazeno novou infrastrukturou s trajektorií sever-jih (Konoplyanik 2022: 19). Autor také podotýká, že USA se ho pod záminkou diverzifikace plynu snaží nahradit svým vlastním, tedy jednoduše získat dominantní postavení na trhu s plynem v Evropě místo Ruska. Autor tohoto článku zpochybňuje současný status Ruska jako autoritářského státu a míní, že Spojené státy tento status využívají jako nástroj k ovlivňování evropské společnosti ve svých zájmech. Například, že ruský plyn je „nedemokratického“ a „autoritářského“ původu, takže by měl být nahrazen něčím lepším (Konoplyanik 2022: 16). Na možnou otázku, proč to Spojené státy dělají, autor odpovídá, že Spojené státy chtějí oslabit konkurenceschopnost Evropy a donutit ji platit více za energetické zdroje, protože kvůli nákladům na sankce bude americký plyn ziskovější (Konoplyanik 2022: 17). Poskytuji tuto analýzu, abych naznačil, jak ruská strana 3SI nejspíš rozumí. Na základě toho lze říci, že Rusko spíše považuje tento projekt za další platformu pro konfrontaci nejen se zeměmi střední a východní Evropy, ale i se Spojenými státy.

Autorka ruskojazyčného článku Lyubov Shishelina uvádí další příklad postoje, že 3SI je úzce spojena a realizována s pomocí Spojených států. Vysvětluje, že střeoevropské země mají v zásadě tradici „synchronizace hodin s Washingtonem“, z čehož vyplývá, že země Trojmoří jsou orientovány na americkou pozici. Zdůrazňuje význam amerického pohledu na 3SI, zejména poukazuje na to, že iniciátorské země 3SI, jako je Polsko a Chorvatsko, nemusely být vybrány náhodně. Vzhledem ke své geografické poloze mohou vybudovat infrastrukturu pro dodávky plynu z USA. A píše také, že polští a chorvatští představitelé to následně prezentovali 3SI jako svůj vlastní nápad (Shishelina 2021: 25).

Narativ o konfrontaci Iniciativy Trojmoří s Ruskem lze nalézt také v ruskojazyčném článku Marie Khorolské (Khorolskaya 2022: 86). Zajímavá je zde však spíše interpretace týkající se Německa v kontextu vztahu s Ruskem a 3SI. Autorka tvrdí, že Iniciativa Trojmoří má kromě protiruské rétoriky i protiněmeckou orientaci. Přestože se Německo podílí na financování projektů, Polsko je vůči Německu stále skeptické. Nicméně Khorolskaya upozorňuje, že aktivnější účast na projektech 3SI by mohla snížit protiruskou rétoriku Iniciativy Trojmoří (Khorolskaya 2022: 90–93). Na základě tohoto článku lze tedy konstatovat, že Rusko bude Německo považovat spíše za jakýsi nástroj pro interakci s 3SI.

Po zkoumání práce ruských autorů a jejich pohledu na geopolitické chápání Iniciativy Trojmoří navrhuji také vzít v úvahu další studie, které se týkají politického hodnocení 3SI. Budu analyzovat chorvatského autora Petara Kurečiče, který provedl geopolitickou analýzu Iniciativy Trojmoří. Nejdřív uvedu hlavní tezi, se kterou autor pracuje. Zvažuje geopolitické otázky a jejich řešení pro 3SI prostřednictvím teorie Heartland od Mackindera⁷, kde je východní Evropa klíčem k ovládnutí eurasijského regionu. Rusko je centrem Eurasie, takže je třeba vzít v úvahu jeho geopolitický význam. Německo je na základě této teorie středem Evropy, což znamená, že spojení Německa a Ruska by bylo příliš silné, což je nebezpečné zejména pro země střední a východní Evropy. Na tyto geopolitické výzvy reaguje i Iniciativa Trojmoří (Kurečič 2018: 102–103). Pro začátek, severní oblast Iniciativy Trojmoří se nachází v oblasti, kde je strategická výhoda pro útok na ruské jádro nebo jinými slovy, Pivot Area of Heartland, díky své blízkosti a plochému terénu, který je pro tuto oblast charakteristický. Nedostatek přírodních bariér zvyšuje zranitelnost regionu vůči potenciálním útokům. Bělorusko v současnosti slouží jako nárazníková zóna pro Rusko, zatímco NATO má v regionu k dispozici více potenciálních bojišť. Za druhé je to posílení vojenského potenciálu pro možnou hrozbu ze strany Ruské federace. Geografický aspekt pozice Iniciativy spočívá v tom, že má opačný účinek na možný

---

⁷ Viz příloha č. 7.

ruský útok. Vzhledem k tomu, že hranice NATO se výrazně posunula na východ, musí být toto nebezpečí v Pobaltí omezeno, proto je 3SI podporována jednotkami členských zemí NATO, které jsou zároveň členy Iniciativy Trojmoří, která zase slouží jako odstrašující prostředek. Dalším argumentem ve prospěch teorie Heartland je, že 3SI je navržena tak, aby byla geograficky izolovaná, a proto obsahovala vliv dvou pozemních mocností, Ruska a Německa. Tyto země historicky dominovaly kontinentální Eurasii díky průmyslovým a ekonomickým schopnostem Německa a také surovinovým a vojenským schopnostem Ruska. Navzdory formálně posíleným politickým vazbám jejich ekonomická spolupráce znepokojila americké politiky do té míry, že schválili zákony, které mají zabránit jakékoli nové spolupráci, zejména v energetickém sektoru, jako je plynovod Nord Stream 2 (Kurečić 2018: 104–105).

Podíváme-li se blíže na obavy střední a východní Evropy z ruského vlivu v tomto regionu, zvláště zesílily po dvou předchozích německých kancléřích Schroederovi a Angele Merkelové, kteří stejně aktivně podporovali myšlenku Nord Stream 2. Také německá rétorika vůči Rusku zůstávala vždy mírnější než ve srovnání se zeměmi 3SI. Toto sblížení obou mocností ještě více zmátlo středoevropské země kvůli negativním zkušenostem z meziválečného období, zejména v Polsku (Larrabee 2010: 46–48). Proto zde mohu soudit, že geopolitické obavy zemí Iniciativy Trojmoří se soustřeďují nejen na Rusko, ale i na Německo, a to i přes úzké vztahy v rámci NATO a EU.

Shrnutí této podkapitoly je takové, že geopolitické problémy 3SI se shodují s cíli původního Intermaria a zapadají do jiných geopolitických teorií, jako je Heartland. V současné době a na základě analýzy zdrojů lze říci, že role externího aktéra v podobě Spojených států je důležitým faktorem geopolitické strategie Iniciativy Trojmoří. To lze vysvětlit tím, že Rusko nevnímá 3SI izolovaně, ale spíše jako americko-polskou nebo americko-středo-východo-evropskou kooperaci, jejímž cílem je snížit roli Ruska na evropském energetickém trhu.

6.2 Čína

Při zkoumání geopolitiky 3SI ve vztahu k Číně bych se v první řadě zaměřil na oblast technologií v ekonomice. V případě Ruska se do popředí dostala energetika, ale v případě Číny hrají důležitější roli investice do digitálního sektoru, protože Čína hraje v konkurenci Spojených států roli dalšího technologického giganta. Čínská ekonomická expanze se šíří do mnoha regionů světa jako součást čínské strategie One Belt, One Road⁸ (Morris 2020). Iniciativa Trojmoří zahrnuje kromě energetiky a dopravy také rozvoj kybernetické bezpečnosti a digitalizace v regionu střední a východní Evropy. Proto se při analýze geopolitického vztahu mezi Čínou a 3SI zaměřím na analýzu kybernetické sféry a ekonomiky, poté zhodnotím její dopad na geopolitické zájmy Iniciativy Trojmoří.

Iniciativa Číny One Belt, One Road Initiative (OBOR) je rozsáhlý projekt rozvoje infrastruktury, jehož cílem je vybudovat síť pozemních a námořních cest spojujících Čínu s Evropou a dalšími částmi světa. Střední a východní Evropa se pro OBOR stala důležitým regionem díky své strategické poloze mezi Asií a Evropou a rostoucímu významu jako uzlu energetické a dopravní infrastruktury. Investice Číny v regionu 3SI se primárně soustředily na energetický sektor a technologie. Například podle údajů za rok 2016 Čína jen v zemích střední a východní Evropy investovala více než 8 miliard dolarů (Mohan 2018: 2). Čína má také projekt 14+1, který je známý jako iniciativa spolupráce Číny se zeměmi střední a východní Evropy. Dříve se tento projekt jmenoval 17+1, nicméně pobaltské země jako Estonsko, Litva, Lotyšsko od tohoto projektu v období 2021–2022 odstoupily, a to z důvodu úzkého propojení Číny s Ruskem (Stuart 2022; Vahtla 2022). Tento projekt je platformou pro hospodářskou a obchodní spolupráci mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy, z nichž většina je členy Iniciativy Trojmoří. Projekt byl zahájen v dubnu 2012 a jeho cílem je rozšířit obchodní a investiční vazby mezi Čínou a zúčastněnými zeměmi a také podpořit rozvoj infrastruktury a regionální spolupráci (Stanzel 2016: 1). Zájem Číny

---

⁸ Viz příloha č. 8.

o region je řízen především touhou rozšířit svůj globální vliv. Projekt 14+1 je klíčovou součástí širší čínské iniciativy OBOR. Zatímco čínské investice ve střední a východní Evropě by mohly regionu přinést značné ekonomické výhody, existují také obavy z dopadu čínských investic na regionální bezpečnost a suverenitu. Nebezpečí pro země Iniciativy Trojmoří může spočívat v tom, že čínské investice jsou zaměřeny na prosazování jejich vlastních strategických zájmů, a nikoli na prospěch regionu jako celku.

Pokud jde o hlavní citlivou oblast pro region 3SI, zaměřím se nyní na kybernetickou sféru, protože dnes je toto téma nejrelevantnější z hlediska ekonomiky, takže kybernetická geopolitika ve vztahu k Číně vyžaduje podrobnější analýzu. Země Trojmoří považují digitální technologie, jako je 5G a AI, za zásadní pro své projekty v oblasti infrastruktury a energetiky. Země 3SI pracují na vývoji nezávislé technologické vize pro digitální řešení. Jednou z cest, jak tohoto cíle dosáhnout, je vytvoření CEE Digital Coalition v roce 2020, které iniciovala polská strana. Tato koalice se skládá z 11 zemí regionu 3SI. Polish National Cloud je ukázkou řešení specifických pro region, která lze implementovat na suverénní úrovni. Takové iniciativy v regionu podporují názor, že region 3SI se aktivně rozvíjí v oblasti kybernetické bezpečnosti a technologií s cílem dosáhnout větší suverenity v digitálním prostředí a ve vývoji umělé inteligence (Grochmalski, Lewandowski & Paszak 2021: 1234–1235). Ale pokud se ponořím do dat, můžu pochopit, že dosažení suverenity regionu je velmi obtížné. Závislost Iniciativy Trojmoří na amerických a západoevropských firmách věnujících se umělé inteligenci je nevyhnutelná kvůli různým faktorům. Zaprvé, západní technologické firmy nabízejí technologické a finanční příležitosti, které jsou příliš lukrativní na to, abychom je ignorovali. Za druhé, vývoj obranné strategie v rámci NATO vyžaduje přidání sady AI, zejména v reakci na hrozby směřované na východní křídlo. Za třetí, otázka hodnot založených na právech a komplexu spojenectví neumožňuje, aby byla Čína uznána jako strategický partner evropských zemí. Konečně, autonomie je vnímána jako politika rovnováhy mezi supervelmocemi a zdá se, že všechny projekty umělé inteligence budou

doplňovat americké a evropské strategie obecně (Roguski 2020: 81–89). Přirozeně, že s takovou podporou západních zemí v oblasti bezpečnosti, zejména ze strany Spojených států, je úzká spolupráce mezi zeměmi Iniciativy Trojmoří a Čínou v oblasti technologií téměř nemožná. Můžeme tedy říci, že 3SI není jen geopolitickým bojištěm, ale také polem pro konkurenci v oblasti kybernetické bezpečnosti mezi supervelmocemi, jako jsou Čína a Spojené státy (Grochmalski, Lewandowski & Paszak 2020: 848). Jak jsem zjistil v kapitole o externích zainteresovaných stranách, Iniciativa Trojmoří získala podporu od vlády USA, která ji považuje za prostředek boje proti čínské iniciativě OBOR v regionu a prosazování ekonomických zájmů USA. Předpokládám, že USA a země Iniciativy Trojmoří budou schopny omezit nebo minimalizovat účast čínských technologických společností, jako je Huawei, na trzích střední a východní Evropy. Česká republika se například dostala do konfliktu s Huawei a ZTE, což narušilo její dříve pozitivní vztah s Čínou (Dębiec, Groszkowski, Bogusz & Jakóbowski 2019). V zemích 3SI roste povědomí o tom, že Huawei je nástrojem čínské geopolitické strategie. Tato strategie si klade za cíl zajistit si dominantní postavení na trzích 5G a digitálních technologií a následně využít úspor z rozsahu k zavedení technologických standardů, kde může Čína také využít tak úzké spolupráce v kybernetické špionáži.

Shrneme-li analýzu ohledně 3SI a Číny, stojí za zmínku, jak jsou tyto regiony ekonomicky propojeny. Zájmy velmocí se ve střední a východní Evropě prolínají v různých oblastech, ale v tuto chvíli nové technologie a AI vytvářejí další napětí mezi všemi zainteresovanými stranami, jako jsou Spojené státy. Čína aktivně pracuje na spolupráci se zeměmi Iniciativy Trojmoří, snaží se investovat do mnoha oblastí a rozšiřovat svůj vliv. V tuto chvíli je jasné, že USA budou také hrát aktivní roli v geopolitice 3SI díky silné koherenci v rámci strategické bezpečnosti a z ideologických důvodů, které se liší od čínské pozice.

7 Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat interakci zemí Visegrádské skupiny v rámci Iniciativy Trojmoří, a také analyzovat geopolitické výzvy této iniciativy. Mezi stanovené cíle patřila i potřeba porozumět současnému postavení 3SI, kde bylo potřeba vysvětlit, proč je geopolitika důležitou součástí pro země střední a východní Evropy a posoudit možnou perspektivu.

Historická analýza jen potvrdila svůj význam pro mou práci, protože historie poskytuje další souvislosti pro pochopení celkové vize zahraniční politiky polské vlády vůči regionu střední a východní Evropy. 3SI se shoduje s myšlenkami Intermaria z meziválečného období, které podporovalo i posílení spolupráce mezi zeměmi střední a východní Evropy, kde Polsko hraje primární roli. Jak jsem analyzoval, Intermarium mělo být i vojenské sdružení a Iniciativa Trojmoří je ekonomická spolupráce, protože obsahuje pouze infrastrukturní projekty zaměřené na rozvoj energetiky, dopravy a technologií. Navíc otázky vojenského charakteru a bezpečnosti v zemích V4 v 3SI jsou řešeny účastí v NATO, kde se Polsko opět umisťuje jako významný člen aliance v regionu střední a východní Evropy. Tak či onak, faktor války na Ukrajině může zvláštním způsobem ovlivnit myšlenku 3SI jako ještě potřebnější v kontextu energetické krize a bezpečnosti. Posílit může zejména ideologické zdůvodnění Iniciativy Trojmoří, které se bude shodovat s cílem maršála Piłsudského a jeho Intermaria, jako jakési posílení střední a východní Evropy proti ruské agresi.

Analýza také ukázala, že země V4 v 3SI nehodlají zanedbávat ani zbytek spolupráce při postupu Iniciativy Trojmoří. Data ukázala, že spolupráce v rámci EU je pro Slovensko na prvním místě. Také česká strana nesdílí polské geopolitické ambice. V případě Maďarska mohou pozorovat spíše ideologický odklon od cílů 3SI, neboť maďarská vláda udržuje nejsilnější vztah s Ruskem ve srovnání se zbytkem zemí V4. Takový dobrý vztah s ruskou stranou je přesným opakem myšlenek

Iniciativy Trojmoří, kde je prioritou zbavení se ruských energetických zdrojů. Podobně lze hodnotit Slovensko, které se drží měkčí rétoriky vůči Rusku. Jak ukázala moje analýza, jedna věc, kterou mají všechny země V4 společné, je zlepšení ekonomické integrace, protože projekty 3SI přinášejí potenciální výhody všem účastníkům Iniciativy. Za zmínku však stojí, že na základě studia literatury, ve které byla Iniciativa Trojmoří analyzována, lze říci, že pozice účastnických zemí 3SI je heterogenní a každý účastník sleduje své vlastní zájmy. Pro Polsko to není jen ekonomický, ale také geopolitický projekt, kde se polské vedení snaží šířit svůj vliv prostřednictvím 3SI, a tím převzít vedoucí roli v regionu. Pro Českou republiku jsou zde spatřovány pouze ekonomické přínosy a investice do energetické infrastruktury, neboť pro ČR tato oblast zasahuje zejména do zájmů bezpečnosti v republice. Pokud jde o Slovensko, mohu učinit podobný závěr, ale Slovensko dalo jasně najevo, že pro něj není nic důležitějšího než evropská integrace. Analýza maďarské pozice ukázala, že Maďarsko se snaží dodržovat politiku vyvažování mezi všemi subjekty, které jsou nějakým způsobem zapojeny do 3SI, přičemž Maďarsko má i přes ideologické či jiné rozpory zájem na rozvoji ekonomické provázanosti v regionu. Na otázku, zda může 3SI nahradit nebo konkurovat V4, bych odpověděl takto: Oba formáty se doplňují, protože 3SI je v mnoha ohledech logickým rozšířením V4. Z dlouhodobého hlediska může potřeba V4 jako skutečně fungující spolupráce zaniknout, ale existuje možnost tuto spolupráci nominálně zachovat pouze jako středoevropský formát interakce. Na druhou stranu se Iniciativa Trojmoří zaměřuje na širší okruh problémů s cílem prohloubit propojenost střední a východní Evropy, takže konkurenceschopnost a viditelnost potenciálních přínosů této iniciativy hodnotím výše než V4.

Podpora ze strany EU je rovněž úzce spjata s širšími cíli podpory integrace na regionální úrovni. EU považuje 3SI za důležitý mechanismus k dosažení těchto cílů, protože jak EU, tak Iniciativa Trojmoří mají podobné cíle, zejména ty, které se v roce 2022 staly ještě významnějšími v oblasti energetiky. Dá se tedy říci, že paralelní spolupráce na úrovni Visegrádské skupiny a 3SI pro EU vypadá zcela přirozeně a komplementárně, pokud za hlavní priority považujeme pouze sféru ekonomiky,

energetiky a dopravy. Za zmínku stojí i možná rizika, která může EU v 3SI vidět. V první řadě je to politická i ekonomická fragmentace, ke které může dojít tím, že členské země Iniciativy Trojmoří mohou upřednostňovat regionální iniciativy před celoevropskými. I když stejný problém vyvstává na straně 3SI, kde některé země mohou preferovat partnerství s EU než s 3SI, jako příklad, který jsem popsal v předchozí kapitole se Slovenskem a eurozónou. Dalším rizikem pro EU by mohlo být, že Iniciativa Trojmoří by mohla být vnímána jako spolupráce, která je rozdělující a regionálně roztržštěná. Některé členské státy EU vyjádřily obavu, že vytvoření dílčích aliancí by mohlo vytvořit „dvourychlostní Evropu“ (Synovitz & Jozwiak 2017). To znamená, že pokud si to vyložím podrobněji, může tato iniciativa zpochybnit soudržnost a jednotu v rámci Evropské unie.

V analýze zdrojů financování zainteresovaných externích účastníků jsem potvrdil předpoklad, že význam externí participace je nezbytnou součástí implementace 3SI. Spojené státy se této iniciativy aktivně účastní, neboť naplňují jejich geopolitické zájmy v konfrontaci s Ruskem a Čínou v Evropě. Kromě vojenského zapojení v rámci NATO dostávají Spojené státy šanci rozšířit svůj vliv v energetickém sektoru, získat ještě větší podíl na evropském trhu, a tím podpořit americkou ekonomiku. Americká strana si je vědoma role lpění tzv. nové Evropy na hodnotách NATO a nebezpečí ze strany Ruska, což přirozeně silně kontrastuje s měkčí rétorikou staré Evropy. Stará Evropa zahrnuje takové země jako Německo a Francie, které jsou geograficky dále od Ruska a nespádaly pod sféru vlivu SSSR (pouze východní Německo bylo pod kontrolou Sovětského svazu), takže USA zůstávají aktivním hráčem v postkomunistických zemích Evropy. Spojené království se snaží prosazovat geopolitickou strategii globální Británie, kde se Spojené království snaží lokalizovat svůj vliv ve vojenské sféře ve východní Evropě. Spojené království díky svým rozsáhlým zdrojům také pomáhá čelit ruské politice v západní a východní Evropě a investuje do budování spolupráce, která jen posílí britskou pozici v Evropě i po jejím odchodu z EU. Spojené království si tedy vyhrazuje právo být považováno za zemi, která hraje důležitou roli v otázkách evropské bezpečnosti.

Geopolitické aspekty 3SI týkající se Ruska zapadají do americké a britské konfrontace s ruským vlivem v Evropě, takže aktivní podpora ze strany Spojených států a Spojeného království pouze posiluje možnosti této Iniciativy. Z ruského pohledu 3SI také nepůsobí ve prospěch Evropy, protože výhodnější plyn z Ruska je nahrazován drahými projekty a dražším americkým plynem, což zvyšuje náklady EU, a tím snižuje konkurenceschopnost Evropy jako celku. Pro Iniciativu Trojmoří se obavy z ruského vlivu řeší diverzifikací dodávek. A pokud jde o německý vliv, 3SI buduje infrastrukturu, která obchází veškeré pozemní zásobovací trasy, vylučuje směry západ-východ nebo východ-západ a nahrazuje je sever-jih. Tento stav řeší několik geopolitických úkolů 3SI najednou, což z této iniciativy dělá samostatnější a izolovanější projekt, kde je vyloučena komunikace s Ruskem.

Problémy, které se týkají Číny, se týkají spíše oblasti technologií v 5G a AI než energetiky, což ovlivňuje i zájmy Spojených států, takže rivalita těchto dvou zemí je přítomna v regionu Iniciativy Trojmoří. Jak ukazuje analýza, význam Spojených států a Číny v oblasti pokročilých technologií pro země 3SI je v současnosti vzhledem k nízkým cenám a propojenosti ekonomik téměř nezastupitelný. Mohu říci, že 3SI bude i nadále podporovat digitální konektivitu v celé Evropě, protože Iniciativa Trojmoří zdůrazňuje potřebu společného rozvoje v této oblasti. Pokud jde o Čínu, její přítomnost v regionu je stále významná, zejména proto, že Čína provádí velké investice v zemích 3SI.

Z pohledu současné pozice 3SI mohu říci, že tato iniciativa je oblastí s rostoucí konkurencí o vliv ve střední a východní Evropě ze strany vnějších mocností, jako jsou USA, Čína a Rusko, kde tyto země v regionu investují. Zejména Rusko je obviňováno z využívání svých energetických zdrojů ke zvýšení svého vlivu v Evropě. Tito externí aktéři se mohou snažit podkopat 3SI tím, že rozsévají neshody mezi členskými státy a brání další spolupráci. Členské státy proto musí zůstat ostražitě a bránit se jakémukoli pokusu tuto iniciativu podkopat. Související obavou je, že tato iniciativa

může prohloubit stávající napětí mezi členskými státy. Lze dodat, že region se historicky vyznačoval geopolitickým soupeřením a historickými spory, které se mohou projevat v podobě ekonomických či politických sporů. 3SI může nechtěně zhoršit toto napětí vytvářením ekonomických rozdílů nebo tím, že neuspokojí historické křivdy některých členských států. Další výzvou pro 3SI je financování. I když několik zemí, včetně USA, vyjádřilo projektu podporu, k dosažení cílů iniciativy je stále zapotřebí značných investic do infrastruktury a dalších oblastí. To si pravděpodobně vyžádá značné zdroje a koordinaci mezi členskými zeměmi a teprve se uvidí, zda bude pro projekt dostatek prostředků, aby byl zajištěn jeho úspěch. Mohu tedy říci, že kromě vnějších geopolitických problémů existují i vnitřní, které se z větší části týkají finanční sféry a lpění na myšlenkách 3SI. Pravděpodobnost realizace projektů Iniciativy Trojmoří hodnotím jako vysokou, ale cenou za realizaci plánů by mohlo být snížení úrovně integrace v rámci Evropské unie, což může vést k roztržitosti ekonomiky EU.

8 Seznam literatury

3seas (2018a). Baltic – Adriatic TEN-T Core Network Corridor. Nedatováno (<https://projects.3seas.eu/projects/baltic-adriatic-ten-t-core-network-corridor>, 04.03.2023).

3seas (2018b). Oil and Gas Terminal in Port of Ploče. Nedatováno (<https://projects.3seas.eu/projects/oil-and-gas-terminal-in-port-of-ploce>, 04.12.2022).

3seas (2018c). [Not Active] Via Carpatia. Nedatováno (<https://projects.3seas.eu/projects/not-active-via-carpatia-submitted-by-hungary>, 04.12.2022).

3seas (2018d). Oil and Gas Terminal in Port of Ploče. Nedatováno (<https://projects.3seas.eu/projects/oil-and-gas-terminal-in-port-of-ploce>, 06.03.2023).

3seas (2018e). Rail-2-Sea. Nedatováno ([https://projects.3seas.eu/projects/rail-2-sea-modernization-and-development-of-railway-line-gdansk\(pl\)-constantia-\(ro\)](https://projects.3seas.eu/projects/rail-2-sea-modernization-and-development-of-railway-line-gdansk(pl)-constantia-(ro)), 04.12.2022).

3seas (2020a). North-South Gas Corridor – Expansion of existing capacity between Hungary and Slovakia. Nedatováno (<https://projects.3seas.eu/projects/north-south-gas-corridor-expansion-of-existing-capacity-between-hungary-and-slovakia>, 04.12.2022).

3seas (2020b). Three Seas presidents virtual panel kicks off Tallinn summit. Nedatováno (<https://3seas.eu/media/news/three-seas-presidents-virtual-panel-kicks-off-tallinn-summit>, 04.12.2022).

3seas (Nedatováno). President of Hungary: The Three Seas Initiative can be a key element both in our short-term recovery plans and long-term economic strategies. Nedatováno (<https://www.3seas.eu/media/news/president-of-hungary-the-three-seas-initiative-can-be-a-key-element-both-in-our-short-term-recovery-plans-and-long-term-economic-strategies>, 04.12.2022).

Bergmann, M., Toygur, I., & Svendsen, O. (2023). Europe’s Political Response to the War. A Continent Forged in Crisis: Assessing Europe One Year into the War. Center for Strategic and International Studies (CSIS), s. 2–3.

BGK (Nedatováno). 3SIIF. Nedatováno (<https://www.en.bgk.pl/3siif/>, 06.03.2023).

Bielan, A. (2019). Poland's Place in NATO and the European Union. The National Interest. 04.04.2019(<https://nationalinterest.org/feature/polands-place-nato-and-european-union-50737>, 14.11.2022).

Buchlakova, L. (2015). Fico: sankcie Rusku škodia, zrušme ich. Pravda. 02.06.2015. (<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/357071-fico-v-rusku-nepotrebuje-rincanie-zbranami-ani-sankcie/>, 04.12.2022).

Cabada, L. (2018). The V4 as a stable structure with unclear prospects. The Visegrad Cooperation in the Context of Other Central European Cooperation Formats. Politics in Central Europe, s. 176.

Chatterjee, P. & Murphy, M. (2023). Ukraine war: Russia must be defeated but not crushed, Macron says. 19.02.2023(<https://www.bbc.com/news/uk-64693691>,

11.03.2023).

Chuter, A. (2021). Britain bolsters ties with Poland, Ukraine amid jitters in Eastern Europe.

19.11.2021(<https://www.defensenews.com/global/europe/2021/11/19/britain-bolsters-ties-with-poland-ukraine-amid-jitters-in-eastern-europe/>, 11.03.2023).

Cohen, N. (2019). "Intermarium in the 21st Century." *New Eastern Europe*, 12.11.2019(<https://neweasterneurope.eu/2019/11/12/intermarium-in-the-21st-century-a-new-path-for-europe/>, 29.01.2023).

Congressional Research Service (2021). Priority Projects and Financing Mechanisms. The Three Seas Initiative. 26.04.2021(<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11547>, 06.03.2023).

Dąbrowski, S. (1960). The Peace Treaty Of Riga. *The Polish Review*, 5(1), s. 34.

Dambrauskaitė, Ž. & Janeliūnas, T. & Jurkonis, V. & Sirijos Gira, V. (2011). Lithuanian – Polish Relations Reconsidered: A Constrained Bilateral Agenda or an Empty Strategic Partnership?, s. 126.

Dinic, L. (2020). Recent Three Seas Initiative Summit Foreshadows the Future of China-US Strategies in Europe. 03.11.2020(<https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/recent-three-seas-initiative-summit-foreshadows-the-future-of-china-us-strategies-in-europe>, 10.03.2023).

Diss, K. (2022). These nations won't criticise Russia's invasion and won't support Ukraine. Here's why. 02.03.2022(<https://www.abc.net.au/news/2022-03-03/russia-ukraine-nations-that-sit-on-the-fence/100868998>, 10.03.2023).

DW (2020). US set to widen Nord Stream 2 sanctions. 12.04.2020(<https://www.dw.com/en/nord-stream-2-us-lawmakers-agree-to-widen-sanctions-on-russian-german-pipeline/a-55821737#:~:text=US%20lawmakers%20have%20agreed%20to%20extend%20sanctions%20on,%E2%80%94about%20a%20year%20after%20work%20was%20halted.,> 10.03.2023).

Dębiec, K., Groszkowski J., Bogusz, M., Jakóbowski, J. (2019). The Czech-Chinese dispute over Huawei and ZTE. 17.01.2019(<https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2019-01-17/czech-chinese-dispute-over-huawei-and-zte>, 26.03.2023).

Elgot, J., Stewart, H. & Allegretti, A. (2022). Boris Johnson announces ‘largest ever’ set of sanctions against Russia. 24.02.2022(<https://www.theguardian.com/world/2022/feb/24/boris-johnson-announces-largest-ever-set-of-sanctions-against-russia>, 11.03.2023).

Energy.gov (2020). U.S.-Poland Energy Partnership. 24.06.2020(<https://www.energy.gov/articles/us-poland-energy-partnership#:~:text=Without%20extensive%20and%20secure%20infrastructure%2C%20true%20energy%20independence,expansion%20of%20the%20LNG%20terminal%20in%20%20C5%9Awinouj%20C5%9Bcie%2C%20Poland.,> 10.03.2023).

EU (Nedatováno). Member countries using the euro. Nedatováno (https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_en, 04.12.2022).

European Central Bank (2004). Keynote speech by Jean-Claude Trichet, President of the ECB held at the conference ‘Europe’s frontiers: EU enlargement - its implications and consequences’, organised by the Calouste Gulbenkian Foundation.

27.10.2004(<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2004/html/sp041027.en.html>, 05.03.2023).

European Commission (2023). 3.6. Territorial cooperation. European Structural and Investment Funds 2022 Summary report of the programme annual implementation reports covering implementation in 2014-2020. s, 18.

European Commission (Nedatovano). Diversification of gas supply sources and routes. Nedatovano (https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-security/diversification-gas-supply-sources-and-routes_en#:~:text=Diversified%20supply%20routes%20increase%20security%20of%20energy.%20A,supplier%20of%20natural%20gas%20and%20other%20energy%20resources., 05.03.2023).

Eurostat (2020). Imports of Natural gas. Nedatovano (https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy_trade/entrade.html?geo=CZ&year=2020&language=EN&trade=imp&siec=G3000&filter=all&fuel=gas&unit=TJ_GCV&defaultUnit=TJ_GCV&detail=1&chart=pie, 04.12.2022).

Fedorenko, K. & Umland, A. (2017). “How to Solve Ukraine’s Security Dilemma? The Idea of an Intermarium Coalition in East-Central Europe.” War on the Rocks, 29.08.2017.(<https://warontherocks.com/2017/08/how-to-solve-ukraines-security-dilemma-the-idea-of-an-intermarium-coalition-in-east-central-europe/>., 29.01.2023).

Ferenc, A. (2017). Three Seas Initiative: Trump in Warsaw supports the project. 08.07.2017(<https://visegradpost.com/en/2017/07/08/three-seas-initiative-trump-in-warsaw-supports-the-project/>, 10.03.2023).

Fried, D., Wisniewski, J., Forsthuber, D., & Kudzko, A. (2019). What, Then, Must the United States and Central Europe Do? In The United States and Central Europe:

Tasks For A Second Century Together Atlantic Council. s. 12.

Friedman, G. (2010). Poland 1660. Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century. New York: Anchor Books. s. 163.

Gosling, T. (2020). Navigating The Three Seas Initiative. 30.12.2020(<https://balkaninsight.com/2020/12/30/navigating-the-three-seas-initiative/>, 10.03.2023).

Grgić, G. (2021). Introduction. TSI as an Exercise in EU's Infrastructure and Energy Diplomacy. The Changing Dynamics of Regionalism in Central and Eastern Europe: The Case of the Three Seas Initiative. Geopolitics. 23.02.2021 (<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14650045.2021.1881489>, 14.11.2022).

Grochmalski, P. & Lewandowski, P. & Paszak, P. (2020). US-China Technological Rivalry and its Implications for the Three Seas Initiative (3SI). European Research Studies Journal. XXIII. s. 848.

Grochmalski, P. & Lewandowski, P. & Paszak, P. (2021). Three Seas Project (3SI) and the Belt and Road Initiative (BRI): The Security Dimension. European Research Studies Journal. 24. s. 1234–1235.

Gulyas, V. (2022). Hungary Escalates Spat With EU Over Paying for Russian Gas. 09.04.2022(<https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-09/hungary-escalates-spat-with-eu-over-paying-for-russian-gas#xj4y7vzkg>, 04.12.2022).

Hungary Today (2021). Foreign Minister Szijjártó: Hungary Submits Project Proposals for Three Seas Investment Fund.

12.02.2021(<https://hungarytoday.hu/hungary-submits-project-proposals-for-three-seas-investment-fund/>, 04.12.2022).

Ištók, R. & Kozárová, I. & Polačková, A. (2018). Introduction. The Intermarium as a Polish Geopolitical Concept in History and in the Present. *Geopolitics*. 6.12.2018(<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14650045.2018.1551206?src=recsys>, 14.11.2022).

Kardaš, S. (2019). The great troublemaker: Nord Stream 2 in Russia's foreign energy policy. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 28(3/4), s. 32–34.

Kawczynski, D., Byczynski, G., Derewenda, F. & Lissak, D. (2021). Report: Three Seas Initiative and the Opportunities for Global Britain. s. 8–9.

Khorolskaya, M. (2022). German Participation In The Three Seas Initiative: Opportunities For Russia. *Baltic Region*, 14 (2), 86–93.

Kim, A. B. (2021). U.S. Support for 3 Seas Initiative Is Smart, Strategic. 08.07.2021(<https://www.heritage.org/global-politics/commentary/us-support-3-seas-initiative-smart-strategic>, 10.03.2023).

King, C. (2023). Hungarian Prime Minister Orban vows to veto sanctions against Russia's nuclear power industry. 28.01.2023(<https://euroweeklynews.com/2023/01/28/hungarian-prime-minister-orban-vows-veto-sanctions-russias-nuclear-power-industry/>, 29.01.2023).

Knack, A. (2017). Other international perspectives on the potential defence and security implications of Brexit. *Defence and security after Brexit: A snapshot of international perspectives on the implications of the UK's decision to leave the EU*. RAND Corporation. s. 20–21.

Kochis, D. (2021). The Three Seas Initiative Is a Strategic Investment that Deserves the Biden Administration's Support. 18.02.2021(<https://www.heritage.org/europe/report/the-three-seas-initiative-strategic-investment-deserves-the-biden-administrations>, 11.03.2023).

Kokot, M. (2017). Kraje regionu podejrzliwie patrzą na Warszawę, która gra wyłącznie na siebie. *Gazeta Wyborcza*. 22.06.2017 (<https://wyborcza.pl/7,75399,21990586,kraje-regionu-podejrzliwie-patrza-na-warszawe-ktora-gra-wylacznie.html>, 22.02.2023).

Konoplyanik, A. (2022). American US LNG in the EU against Russia and Europe itself. *Energy Policy*, (7 (173)), s. 16–19.

Kurečić, P. (2018). The Three Seas Initiative: geographical determinants, geopolitical foundations, and prospective challenges. *Hrvatski geografski glasnik/Croatian Geographical Bulletin*. 80. s. 102–105.

Kučerová, I. (2015). *Střední Evropa: komparace a vývoje středoevropských států*. Praha. *Karolinum*. s. 70.

Larrabee, F. S. (2010). Russia, Ukraine, And Central Europe: The Return Of Geopolitics. *Journal of International Affairs*, 63(2), s. 46–48.

László, T. (2022). The contribution of the Visegrad four automotive industry to economic growth. *Journal Of International Studies*. s. 98–99.

McBride, J. (2022). Russia's Influence in the Balkans. 02.12.2022(<https://www.cfr.org/background/russias-influence-balkans>, 29.03.2023).

Mohan, G. (2018). Europe's Response to the Belt and Road Initiative. German Marshall Fund of the United States. s. 2.

Morris, D. (2020). The Three Seas Initiative: A European answer to China's Belt and Road? Lowy Institute. 26.10.2020 (<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/three-seas-initiative-european-answer-china-s-belt-road> , 03.12.2022).

Murphy, C. (2019). S. 704 (116th): European Energy Security and Diversification Act of 2019. 17.12.2019(<https://www.govtrack.us/congress/bills/116/s704>, 10.03.2023).

O'Neill, A. (2023). Share of economic sectors in the GDP of Czechia 2021. 23.01.2023(<https://www.statista.com/statistics/369830/share-of-economic-sectors-in-the-gdp-czech-republic/>, 04.03.2023).

Oltermann, P. (2022). Gazprom has increased gas supply to Hungary, says official. 14.08.2022(<https://www.theguardian.com/world/2022/aug/14/gazprom-increase-gas-supply-hungary-turkstream-pipeline>, 04.12.2022).

Polani, Y. (2022). The Czech Republic ensures its energy security. 04.07.2022(<https://energynews.pro/en/the-czech-republic-ensures-its-energy-security/#:~:text=The%20Czech%20Republic%20ensures%20its%20energy%20security%20In,supply%20nuclear%20fuel%20assemblies%20from%20the%20Temelin%20plant>, 04.12.2022).

Polegkyi, O. (2021). Intermarium: A Conceptual Background. The Intermarium in Ukrainian and Polish Foreign Policy Discourse. East/West: Journal of Ukrainian Studies. s. 33.

Rankin, J. (2022). Hungary is no longer a full democracy, says European parliament. 15.09.2022(<https://www.theguardian.com/world/2022/sep/15/hungary-is-no-longer-a-full-democracy-says-european-parliament>, 04.12.2022).

Reed, S. (2019). Burned by Russia, Poland Turns to U.S. for Natural Gas and Energy Security. 26.02.2019(<https://www.nytimes.com/2019/02/26/business/poland-gas-ling-russia-usa.html>, 10.03.2023).

Roguski, P. (2020). The geopolitics of cloud computing. In: I. Albrycht, M. Rekowski, K. Mikulski (ed.), *Geopolitics of emerging and disruptive technologies*, s. 81–89.

Rusnák, U. (2002). Future of Visegrad Co-operation. *Medzinárodné Otázky*, 11(4), s. 102–112.

Schmidt, A. (2017). The Redrawn Central And Eastern Europe And The New Plans For Cooperation. From Intermarium To The Three Seas Initiative – Regional Integrations In Central And Eastern Europe And The Hungarian Foreign Policy. *Politeja*, 51/6, s. 182–184.

Scislowska, M. (2022). Poland demands \$1.3 trillion war reparations from Germany. *Abc News*. 1.09.2022(<https://abcnews.go.com/International/wireStory/poland-marks-wwii-anniversary-report-damage-nazis-89153658>, 14.11.2022).

Shah, S. (2019). EU grants Poland a further 215 million euros for Baltic Pipe gas project. 18.04.2019(<https://emerging-europe.com/news/eu-grants-poland-a-further-215-million-euros-for-baltic-pipe-gas-project/#:~:text=EU%20grants%20Poland%20a%20further%20215%20million%20euros,and%20Poland%20in%20order%20to%20import%20Norwegian%20gas.,> 06.03.2023).

Shishelina, L. (2021). The 3 Seas Initiative: Post-Pandemic Awakening. Scientific and Analytical Bulletin of the Institute of Europe RAS, (4), s. 24.

Soroka, G. & Stepniewski, T. (2019). Poland between the Baltic, Black and Adriatic Seas. The Three Seas Initiative: Geopolitical Determinants and Polish Interests. 17. s. 24–26.

Stanzel, A. (2016). Introduction. In: China's Investment In Influence: The Future Of 16+1 Cooperation. European Council on Foreign Relations. s. 1.

Statista Research Department (2022). Dependence on Russian gas in Europe 2021, by country. 07.10.2022 (<https://www.statista.com/statistics/1201743/russian-gas-dependence-in-europe-by-country/>, 04.12.2022).

Steiner, J. (2022). Austria's dependence on Russia's gas. 18.03.2022(<https://theinternationalangle.com/index.php/2022/03/18/austrias-dependence-on-russias-gas/#:~:text=As%20Dr.%20Carola%20Millgramm%2C%20the%20head%20of%20the,will%20stop%20or%20even%20reduce%20the%20gas%20supplies,> 29.01.2023).

Stuart, L. (2022). Down to 14 + 1: Estonia and Latvia quit China's club in Eastern Europe. 11.08.2022 (<https://www.politico.eu/article/down-to-14-1-estonia-and-latvia-quit-chinas-club-in-eastern-europe/>, 09.04.2023).

Swiecicki, P. (2019). Poland and the US Sign a Memorandum of Understanding Concerning Strategic Civil Nuclear Cooperation – What Can We Expect?. 05.06.2019(<https://www.natlawreview.com/article/poland-and-us-sign-memorandum-understanding-concerning-strategic-civil-nuclear>, 10.03.2023).

Synovitz, R. & Jozwiak, R. (2017). 'Two-Speed' Europe: A Plan For EU Unity Or Disintegration?. 28.03.2017 (<https://www.rferl.org/a/eu-explainer-two-speed->

multispeed-europe/28396591.html,

06.03.2023).

The Foreign Policy Council (2022). The Alliance of Poland, Ukraine, and the UK from the Perspective of Warsaw. 08.02.2022(<https://foreignpolicycouncil.com/2022/02/08/the-alliance-of-poland-ukraine-and-the-uk-from-the-perspective-of-warsaw/>, 11.03.2023).

The official website of the President of the Republic of Poland (2018). Krzysztof Szczerski: Three Seas Initiative enters key phase. 5.03.2018 (<https://www.president.pl/news/krzysztof-szczerski-three-seas-initiative-enters-key-phase,36733>, 29.01.2023)

Tycner, A. (2020). Intermarium in the 21st Century. 23.12.2020(<https://www.iwp.edu/articles/2020/12/23/intermarium-in-the-21st-century/>, 29.01.2023).

U.S. Embassy in Estonia (2020). Secretary Michael R. Pompeo at the Three Seas Virtual Summit and Web Forum. 19.10.2020(<https://ee.usembassy.gov/2020-10-19-2/>, 10.03.2023).

Vahtla, A. (2022). Estonia, Latvia withdrawing from China's 16+1 cooperation format. 12.08.2022 (<https://news.err.ee/1608682231/estonia-latvia-withdrawing-from-china-s-16-1-cooperation-format>, 09.04.2023).

Vári, P. (Nedatováno). National strategies for 5G implementation. Preparation for the 5G introduction in Hungary. Nedatováno (https://www.itu.int/en/ITU-D/Regional-Presence/Europe/Documents/Events/2018/5GHungary/S1%20Peter%20Vari%20National%20strategies%20for%205G%20implementation_Hungary_v3.pdf, 04.12.2022).

Weise, Z. (2019). Von der Leyen rows back on 'United States of Europe'. 18.07.2019(<https://www.politico.eu/article/ursula-von-der-leyen-rows-back-on-united-states-of-europe/>11.03.2023).

Wike, R. et al. (2019). 8. Political parties. European Public Opinion Three Decades After the Fall of Communism. 14.10.2019(<https://www.pewresearch.org/global/2019/10/14/political-parties/>, 11.03.2023).

World Economic Forum (2019). Chapter 2: Regional and Country Analysis . Global Competitiveness Report 2019. 08.10.2019(<https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth/in-full/downloads>, 04.03.2023).

9 Resumé

The aim of the bachelor's thesis was to understand the geopolitical issues surrounding the emergence of the Three Seas Initiative. Due to the fact that there are other types of cooperation in Central Europe, it was important to analyse how these different formats coexist. The countries of the Visegrad Group, which are also members of 3SI, were chosen for the analysis. The first part focused on the historical development of the Three Seas Initiative as a project that was inspired by the Intermarium plan from the interwar period of the 20th century. The next chapter was then dedicated to an analysis of the V4 countries within 3SI. This was followed by an examination of current projects and sources of funding for their implementation. The second part of the paper focused on countries that support 3SI. The final chapters then focused on analysing the geopolitical challenges of this initiative.

As with the core idea of the Intermarium, the Three Seas Initiative is designed to strengthen cooperation in Central and Eastern Europe, particularly in the fields of energy, transport and digitalisation. 3SI focuses on economic development through the creation of infrastructure, which should increase connectivity between participating countries. The implementation of the planned projects requires extensive investment, and Three Seas Initiative receives financial support not only from the EU, but also from the United States and the United Kingdom. Geopolitical rivals in the face of Russia and China are also engaged in a competition in the region of the 3SI, where Russia is trying to retain a monopoly position in energy supply, and China wants to dominate in the field of new technologies. Because of this high concentration of interests, the implementation of the plans for the Three Seas Initiative calls into question the cohesion of the entire EU, with a significant risk of fragmenting its economy.

10 Abstrakt

Cílem bakalářské práce bylo pochopit geopolitické otázky spojené se vznikem Iniciativy Trojmoří. Vzhledem k tomu, že ve střední Evropě existují i jiné typy spolupráce, bylo důležité analyzovat, jak tyto různé formáty koexistují. Pro analýzu byly vybrány země Visegrádské skupiny, které jsou zároveň členy 3SI. První část se zaměřila na historický vývoj Iniciativy Trojmoří jako projektu, který byl inspirován plánem Intermarium z meziválečného období 20. století. Další kapitola pak byla věnována analýze zemí V4 v rámci 3SI. Poté následovalo zkoumání současných projektů a zdrojů financování jejich realizace. Druhá část práce se zaměřila na země, které podporují 3SI. Závěrečné kapitoly se pak zaměřily na analýzu geopolitických výzev této iniciativy.

Stejně jako základní myšlenka Intermarium má Iniciativa Trojmoří posílit spolupráci ve střední a východní Evropě, zejména v oblasti energetiky, dopravy a digitalizace. 3SI se zaměřuje na hospodářský rozvoj prostřednictvím vytváření infrastruktury, která by měla zvýšit propojení mezi zúčastněnými zeměmi. Realizace plánovaných projektů vyžaduje rozsáhlé investice a Iniciativa Trojmoří získává finanční podporu nejen od EU, ale také od Spojených států a Spojeného království. Geopolitičtí rivalové v podobě Ruska a Číny spolu soupeří i v regionu 3SI, kde se Rusko snaží udržet monopolní postavení v oblasti dodávek energie a Čína chce dominovat v oblasti nových technologií. Kvůli této vysoké koncentraci zájmů zpochybňuje realizace plánů Iniciativy Trojmoří soudržnost celé EU, přičemž hrozí značné riziko roztržnění její ekonomiky.

11 Přílohy

Příloha č. 1: Státy Visegrádské skupiny.

Zdroj: DW (<https://www.dw.com/en/this-is-how-the-visegrad-group-works/a-47402724>, 11.04.2023).

Příloha č. 2: Mapa původního plánu Intermaria.

Zdroj:

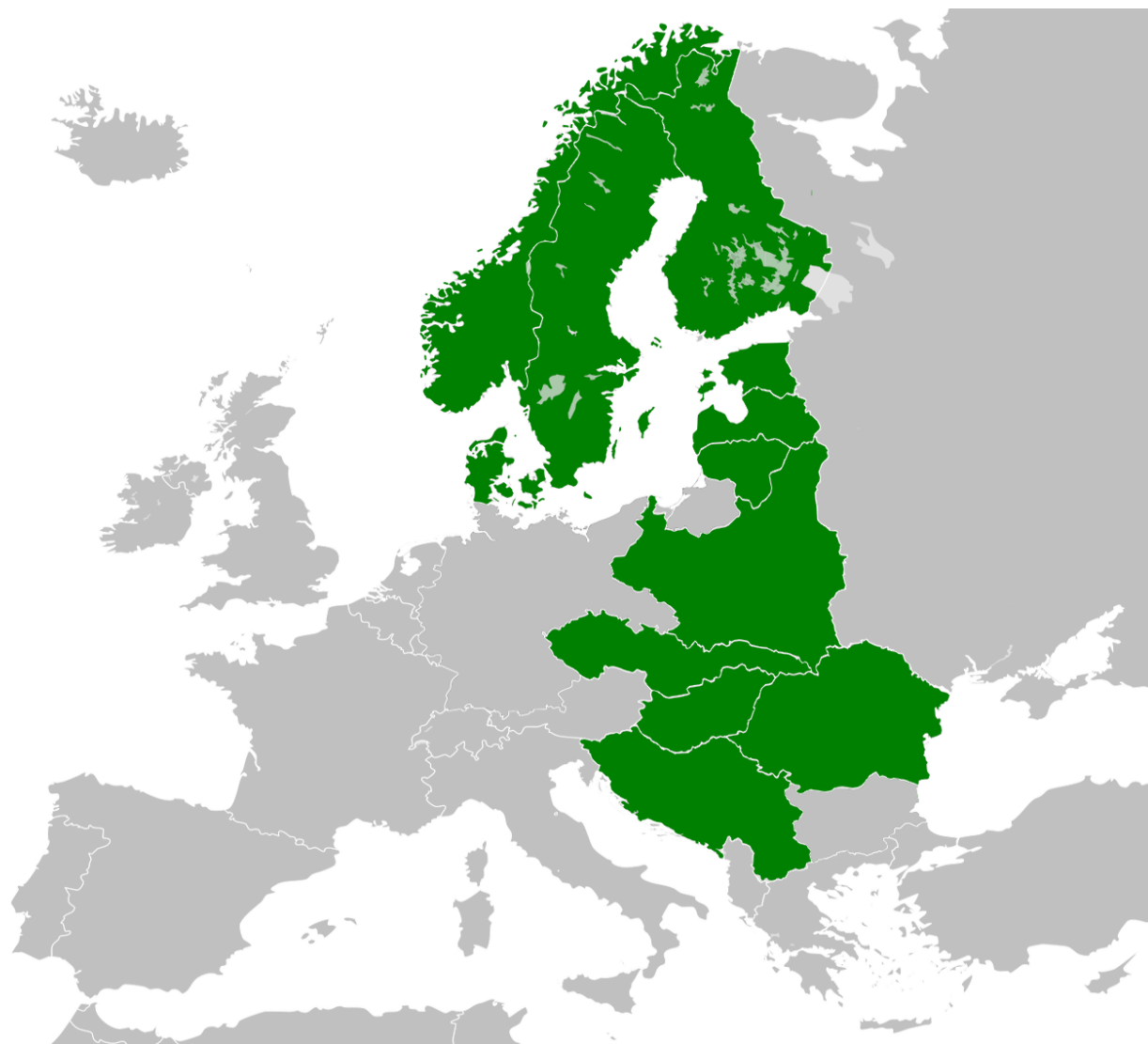
Wikimedia

Commons

(https://en.wikipedia.org/wiki/Intermarium#/media/File:Intermarium_Polish-Lithuanian_Commonwealth.png, 11.04.2023).

Příloha č. 3: Mapa přepracovaného plánu Intermaria.

Zdroj:

Wikimedia

Commons

(https://en.wikipedia.org/wiki/Intermarium#/media/File:Intermarium_revised.png,
11.04.2023).

Příloha č. 4: Země Iniciativy Trojmoří: Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Rakousko, Chorvatsko, Rumunsko a Bulharsko.

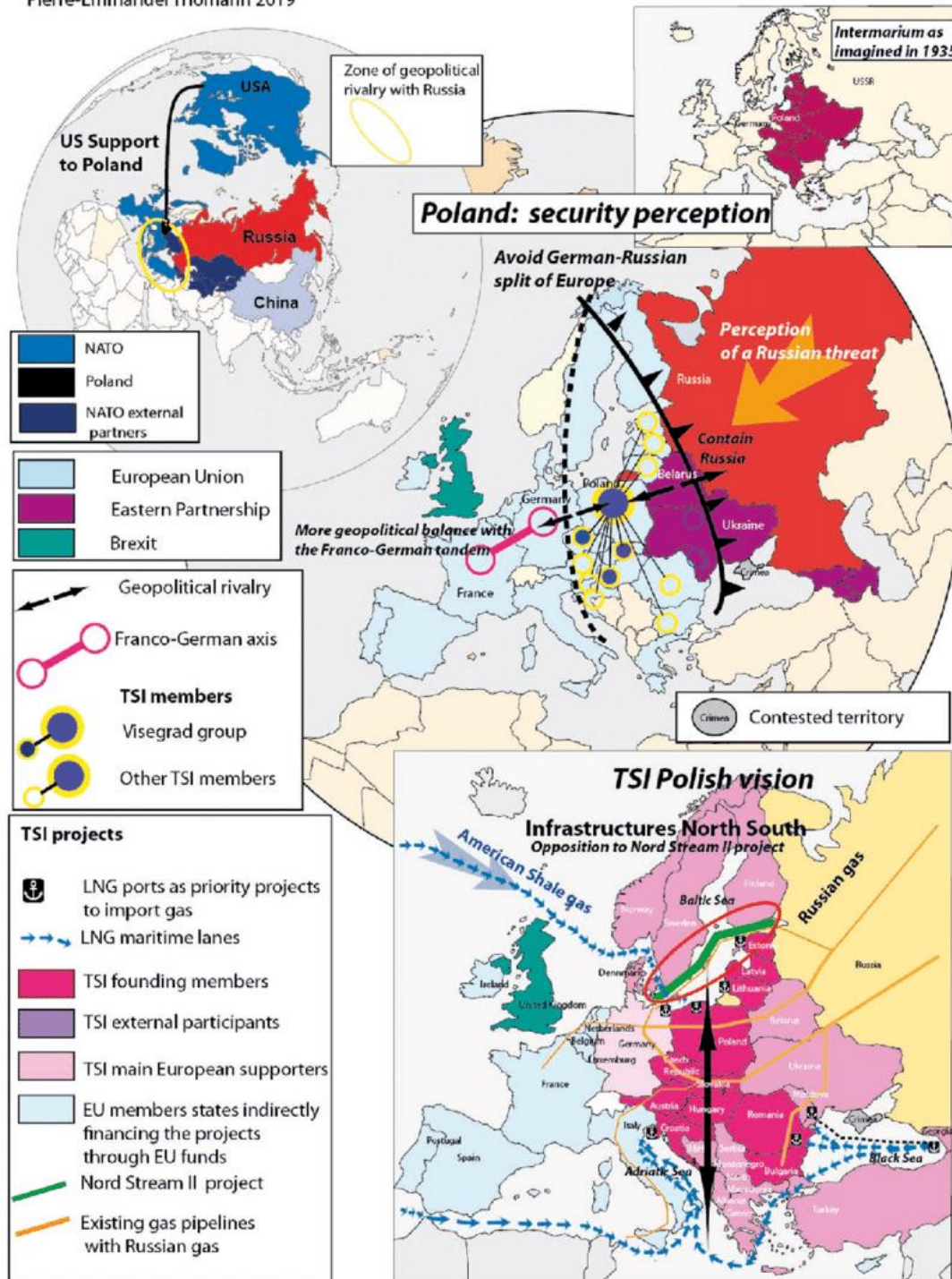

Zdroj: VSQUARE (<https://vsquare.org/three-seas-initiative-four-scenarios-for-2025/>, 11.04.2023).

Příloha č. 5: 3SI, americko-polské oživení Intermaria.

Poland: geopolitical positioning and Three Seas Initiative (TSI)

Pierre-Emmanuel Thomann 2019

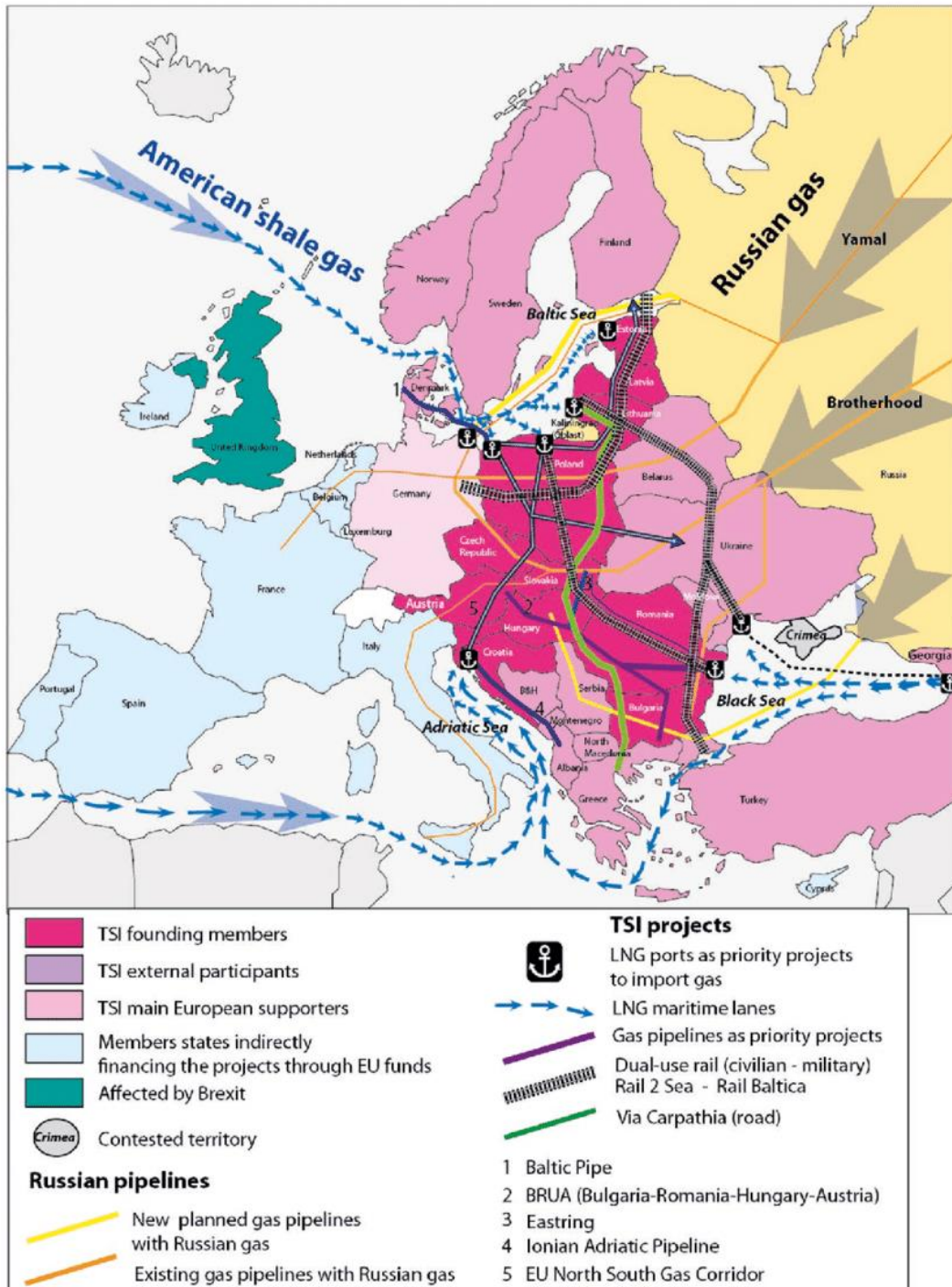

Zdroj: Thomann, P.E. (https://www.researchgate.net/figure/The-TSI-a-US-Polish-revival-of-the-Intermarium_fig2_341820953, 11.04.2023).

Příloha č. 6: 3SI: hlavní projekty infrastruktury.

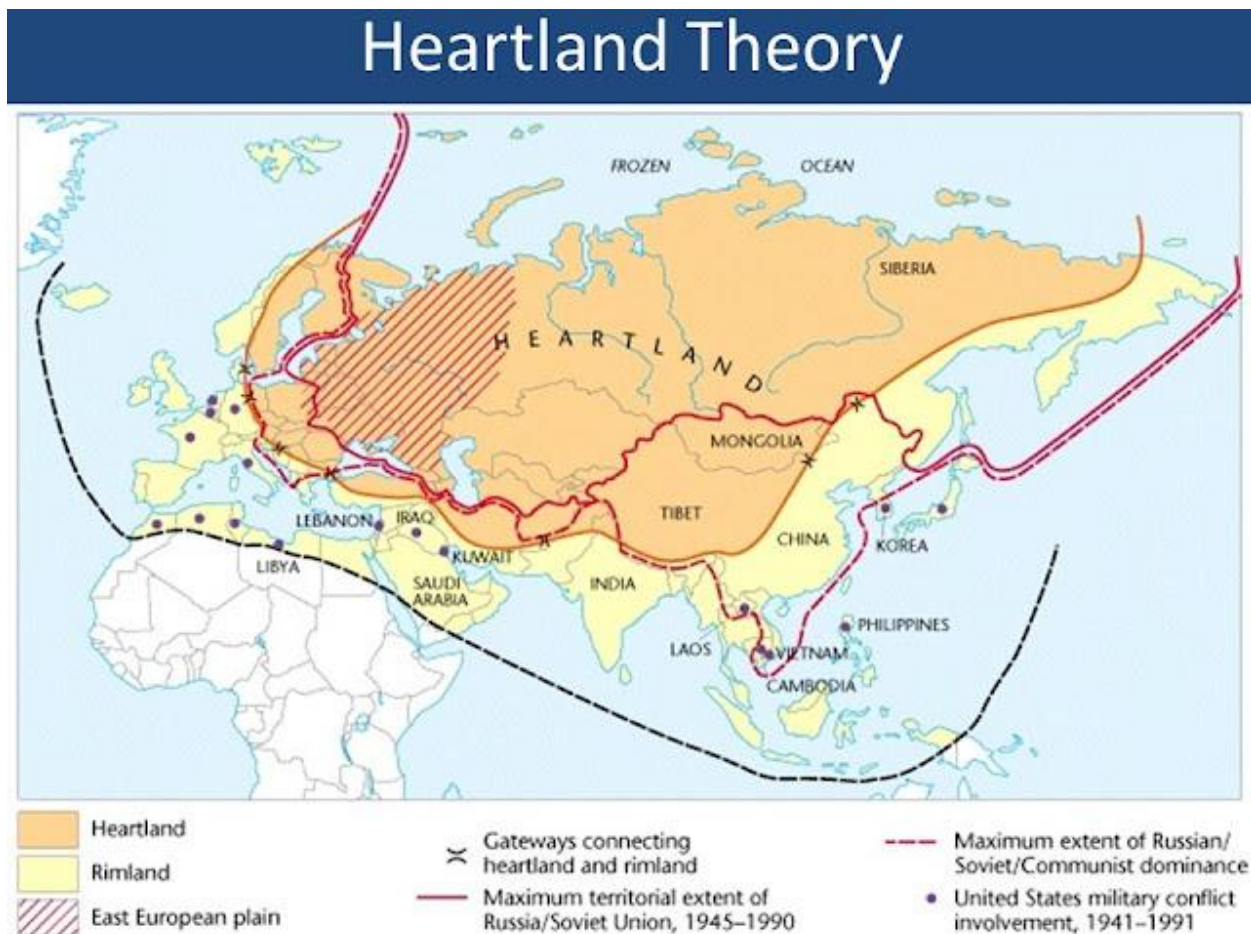
Three Seas Initiative (TSI): main infrastructure projects (Energy - Rail - Road)

Pierre-Emmanuel Thomann 2019

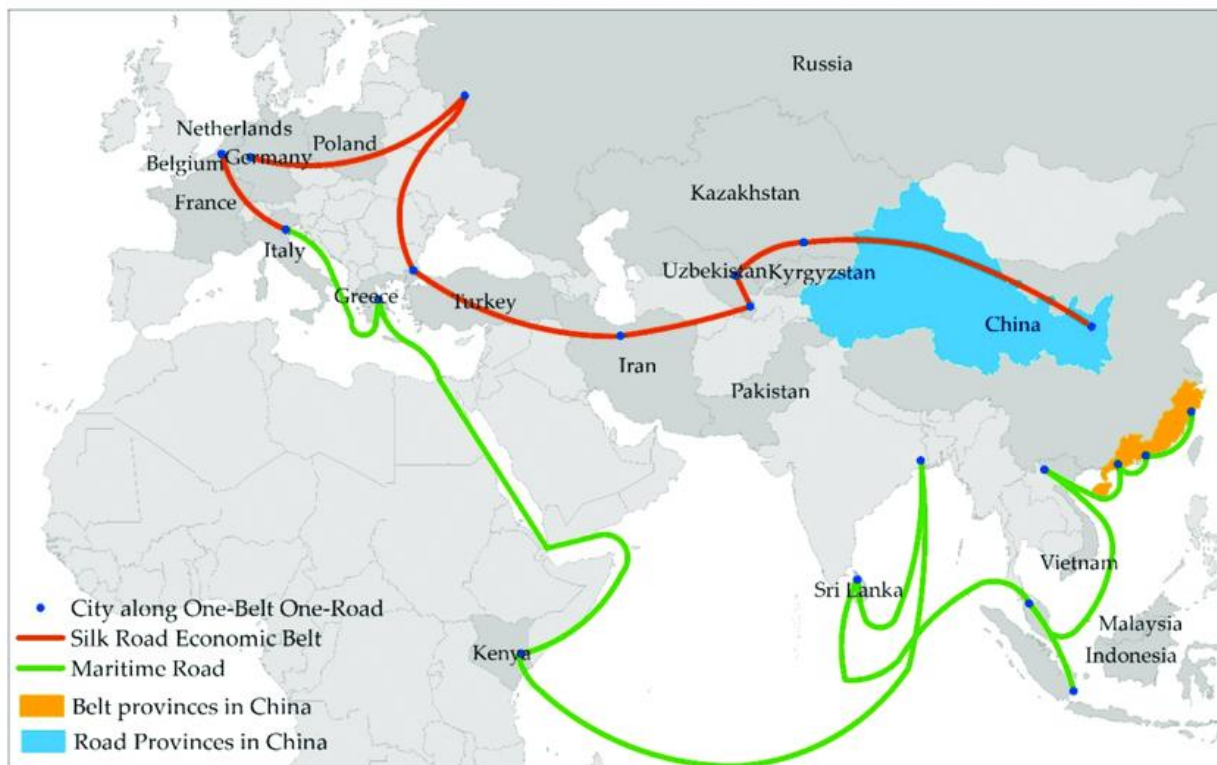
Zdroj: Thomann, P.E. (https://www.researchgate.net/figure/TSI-main-infrastructure-projects_fig1_341820953, 11.04.2023).

Příloha č. 7: Mackinderova teorie Heartland.

Zdroj: IndraStra Global (<https://www.indrastra.com/2016/06/PAPER-Heartland-Theory-of-Mackinder-Relevancy-in-Central-Asia-Geopolitics-002-06-2016-0043.html>, 11. 04.2023).

Příloha č. 8: Mapa iniciativy One Belt, One Road (OBOR).

Zdroj: Zhou, Y. (https://www.researchgate.net/figure/Map-of-the-One-Belt-and-One-Road-OBOR-initiative_fig1_342186996, 11.04.2023).